

Ціна: 40 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XVI

ЖОВТЕНЬ — 1965 — OCTOBER

Ч. 189

diasporiana.org.ua

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Коротич В. — Вірші з нової збірки «Течія»	1
Вінграновський М. — Чорти, оповідання	5
Сварог В. — Заглядаючи за слова	8
Самоха П. — Після кіносеансу	10
Королевич Я. — Вдячність	11
Маляр П. — А світ може належати й нам	13
Коломиєць Ю. — Розказав подих	15
Кауфман Л. — Біографія пісні	18
Шанковський І. — Проти міщанської реакції на «модерну» поезію	19
Арсенич Д. — Віра в людській долоні	26
Листування. Бібліографія. Дописи.	

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Група дівчаток юних одумівок на виховно-відпочинковому таборі Юного ОДУМу «Дніпро», що відбувся на оселі православної катедри «Київ» під Торонтом у серпні ц. р.

Табори Юного ОДУМу в Торонті, що їх улаштував Головна Виховна Рада Юного ОДУМу Канади вже третій рік (в 1963 році — табір «Запоріжжя», 1964 рік — табір «Канів», виховна програма якого була цілком присвячена 150-річчю з дня Народження Тараса Шевченка, 1965 рік — «Дніпро»), мають за мету дати дітям відпочинок, привчити їх до організації й одночасно поширювати їх знання про Україну.

Разом на таборі протягом двох тижнів було понад 100 осіб дітей і молоді з Торонта та інших міст Канади і частково із США. Комендантом та-

«НОВІ ДНІ»

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во «Нові Дні», редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$4.00, піврічна: \$2.50

США — річна: \$4.50, — піврічна: \$2.50 амер.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадськими поштовими марками, чи амер. грошми)

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — півтора фунти.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G.P.O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — півтора фунти.

Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

бору цього року був відомий одумівський діяч інж. Олексій Коновал з Чикаго, США.

НА ТРЕТІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ (ВНИЗУ):

Група виховників у таборі Юного ОДУМу «Дніпро». У другому ряду праворуч: голова Гол. Вих. Ради Юного ОДУМу Канади (він же й помічник коменданта табору) інж. П. Родак, поруч з ним: комендант табору — інж. О. Коновал.

КОРЕКТОРСЬКІ НЕДОГЛЯДИ:

У попередньому (вересневому) числі у рецензії на журнал «Канадський Композитор» (стор. 27) випав підпис її авторки Тетяни Ткаченко.

У вересневому числі ж у статті Юрія Клинового «Василь Симоненко — поет і українець», в останньому відступі (стор. 3-тя), друге речення мало б виглядати так:

«Це геніяльне сальто-мортале, геніяльне підтвердження одности й неподільности української правди. Традиції такої одности й неподільности української правди в недавній нашій історії таки досить великі».

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Валер Микола, Торонто, Канада	7
Н. Н., Брісбан, Австралія	2
Татарко Параска, Рочестер, США	1
Темницька С., Неварк, США	1
Сорока Степан, Гамільтон, Канада	1
Кириченко Леонід, Гамільтон, Канада	1
Шуть Василь, Чикаго, США	1
Касдоба К., Унлей, Австралія	1
Василенко Віра, Оттава, Канада	1
Коваль Ол., Сиракюзи, США	1
Васько Василь, Лондон, Канада	1
Юхименко Іван, Торонто, Канада	1
Дорошенко Л., Берала, Австралія	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Титаренко П., Гай Вікомб, Англія	3 фунти.
Синявський С., Бедфорд, Англія	10 шіл.
Васько Василь, Лондон, Канада	10.00
Шкурат Євгенія, Монтреаль, Канада	5.50
Скоп Ол., Ля Меса, США	5.00
Розгін Іван, Централія, США	5.00
Кузьменко М., Порт Кредіт, Канада	4.00
Сергієнко І., Торонто, Канада	2.00
Татарко П., Рочестер, США	2.00
Мілянський С., Нью-Гейвен, США	1.50
Степура Панас, Торонто, Канада	1.00
о. прот. О. Потульницький, Сиракюзи, США	100
о. прот. Е. Чижів, Монтреаль, Канада	1.00
Н. Н., Неварк, США	1.00
Козій Ніна, Торонто, Канада	1.00
Кузьменко В., Ошава, Канада	1.00
Дем'яненко Сергій, Торонто, Канада	1.00
Юхименко Іван, Торонто, Канада	1.00

Сердечно дякуємо всім за допомогу! Ред.

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department Ottawa and for payment of postage in cash.

Printed by KIEV PRINTERS LTD, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., Canada

Віталій КОРОТИЧ

ВІРШІ З НОВОЇ ЗБІРКИ “ТЕЧІЯ”

XX ВІК

Не спрощуйте.
Але і не брешіть,
Заплутуючи шлях у протиріччях.
Ми живемо в двадцятому сторіччі,
Яке важкою складністю пашить.
Оракули задумані мовчать.
Спадає дощ, важкий, неначе злото.
Шляхи перетворивши на болото,
Дощові стріли цвяхами стирчать.
А людство у дощовому квилінні
Через брехню, грузьку, немов багно.
Проносить, мов пророслеє зерно,
Надію на наступне покоління.
«Ми воювали — їм не знати лих.
Ми плакали — тож дітям не тужити».
Дароване нащадкам слово «жити»
Стає над легионом речень злих.
...Загинуть всі тривоги та жалі.
Постане тільки те, що нам потрібно.
Сміх котиться розгонисто і срібно
Та сушить сльози людям на землі.
Дзвенить густа смарагдова трава.
Але, зіпнувши крила над містами,
Яскравими і мертвими світами
Висять сонця над островом Різдва.
...Епохо, ти складна,
Але у всьому
Приходиш ти до правди крізь борню.
Судилося змінити присмерк дню —
Приходить день крізь рани та утому.
Здіймається пагіння молоде,
Оновленням стара планета марить.
Крізь сонячність та крізь воєнні хмари
Двадцятий вік до істини гряде.

ВІЧНИЙ РУХ

Вигадували вічний рух,
А він — давно вже є на світі.
У нього очі — теплі й світлі,
У нього — двоє дужих рук.
Він — ти і я.
Він — нескінченність.
Він є безсмертним, як життя.
І над всечасністю простяг
Він руки, не підвладні вчечням.
Життя — одвічне.
Вічний рух

Проносить правду з думи в думу.
Законом, не підвладним суму,
Є не смертність чесних рук.
А перевтілення ідей —
Безсмертна в нім людська істота!
Немає смерти для людей.
На світі гине лиш підлота.

• • •

Поети!
Вчіть планету доброти —
Вона давно вже миру й ласки прагне.
В народів і серця, і губи спрагли
Чекають слів, що мудрі та святі.
Двадцятий вік крізь час тривожно лине.
Криваво виснуть в просторі світи.
І чорні люди, ставши на коліна,
Благають трохи миру й доброти.
Прохають у людей, а не в ікони.
В сучасників...
Ви чуєте, здаля
У кожен дім з плачем приходять Конго,
Розстріляна й запродана земля.
О, дайте людям трохи-трохи ласки.
Світ — не катівня.
Світ наш — не тюрма.
Печаль спада на плечі, наче ласо.
І зашморгами душі обійма.
Ви чуєте?
Ми хочемо радіти...
Крізь плетиво задимлених років
Бредуть в двадцятий вік сейозні діти —
Вже сиві діти страчених батьків.
Моя плането, вічно ти в борні.
У тебе в сірих шрамах дужі руки.
Тобі нелегко...
Земле, дай мені
Свій талісман, свій засіб проти муки.
Не відаєш...
Я знаю, що бої
За волю треба вести ще роками.
Та в битві за любов не вбий її
Жорстокими немудрими руками.
Плането, ран кривавих не ятри.
Над згарищами стало вже світання.
Слів, що прості й високі, мов кохання,
Земля чекає.
Вчіть її, майстри!

I

Отак піти,
 Чола не остудивши,
 Не відаючи втоми, вічно йти.
 І кожен грам повітря здається дивом,
 І цілий світ відкриєш знову ти,
 Ти — перший.
 Ти — Адам.
 Ти вчора виник.
 Ти еліксиру вічності відпив.
 Поглянь —
 Каштана чудернацький віник
 Обтрушує з небес кометний пил.
 Сьогодні тільки сьомий день творіння.
 Ти відкриваєш все — і доли, й вись.
 Мов пальці вказівні, стримить коріння
 Дерев,
 Які з плянетою зрослись.
 На небо, сонцем висвітлене й вмите,
 Захоплений твій погляд вперше ліг.
 Ти вже поет.
 Ти навіть не помітив,
 Як цілий всесвіт впав тобі до ніг.
 Галактики прийнявши у свідомість,
 Ти житимеш на світу цього тлі.
 Ти — відкриваєш Землю.
 Усвідом лиш,
 Що ти ведеш відкривачів Землі.

II

Хай кожен вірш залишиться останнім,
 Хай родиться він важко, мов сльоза.
 Хай кожне слово падає вітанням,
 Прощанням
 І усім, що ти сказав.
 ...Ти ж обіцяєш потім написати.
 Ти кажеш: «Я не міг!»
 Що ти — не ти.
 А віршики твої стають на чати
 Твою неславу вічно берегти.
 І ти вертаєш їх із півдороги,
 Щоб власне «а» з чужим з'єднати «б».
 Тебе начік знеславлять перемоги,
 Які здобув ти,
 Зрадивши себе.
 І повний благодушності по вінця,
 Ти злякано крокуєш крізь роки,
 Розмінюючи вічності червінці
 На правд притертих мідні п'ятаки.
 Ти кажеш про народ...
 Навіщо так ти?
 Брехня —
 народу гірша від ножа.
 Твої рядки складаються у такти
 Страшної пісні, котра всім чужа.
 Нащо вона, твоя облудна пісня?
 Хоч слово правди вретіті народи...

Ти не кажи, що все напишеш після,
 Бо кожне слово —
 Тільки назавжди!

ДЗЕРКАЛО

Я — дзеркало.
 Я акумулюю мовчання.
 У мене є тільки очі.
 Я люблю думати.
 Я дзенькаю ночами
 Та прокидаюся від дзенькання
 Опівночі.
 Навколо мене по чорній кімнаті
 Ходять місячні нитки
 І коти, чотириногі, мов крісла.
 Очі мої починають нити,
 Починають боліти різко.
 Я — акумулятор спогадів.
 Я нічого не чую і не вмю ходити.
 Але в мене є очі — найбільші в світі —
 Я все бачу:
 Я бачу, як стають дорослими діти.
 Я простежую долю людську і долю собачу.
 Я — дзеркало.
 Переді мною голяться,
 Шарудять новими одежами.
 Я можу бачити навіть найцотливіших — голими.
 Я бачу, як примірюють ордени,
 Ще не одержані.
 Не знаю, як ви оцінюєте свої подоби.
 Я — глухе.
 Я не чую нічого.
 Я знаю, що інколи вам не до вподоби
 Моя робота.
 Тільки не сердьтеся — заради Бога.
 Я завжди чесне.
 Навіть коли ви мене вбираєте
 В золоті рами,
 Коли ви мене багатством багетів душите,
 Я залишаюся брамою,
 Крізь яку ви проходите у власні душі.
 Любіть мене!
 Я без ніг та без вух.
 Я — суцільні великі очі.
 Я — дзеркало.
 Я прокидаюся опівночі
 І дзенькаю, дзенькаю.
 А потім гримлю величезним дзвоном
 У голові вашій.
 І ви свої вчинки у тривожному сні важите,
 І ви з себе вдєкоровані тоги зриваєте,
 А крім того,
 Ви мене — розбиваєте,
 Коли вам нестерпно вже бачити правду,
 Пекучу, полум'я наче.
 Що ж, справи без мене справте.
 Тільки на вас чатують невдачі,
 Бо хтось повинен бути з великими очима,

У яких відбивається цілий світ,
Що був і що буде.
Я — дзеркало.
Я не даю нічого забути.
Я — геніяльний винахід ваш,
Люди!

ВІРШІ ПРО НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

I

Його ліпили з чорної землі
Та з глини жовтої
І з дерева різьбили.
Його інкрустували із соломн.
То був Шевченко...
Тут не можна — пензлем,
Потрібно тут — руками,
Щоб на дотик
Відчутти його риси,
Тут потрібно
Йому до скроні пальці притулити.
Щоб пальці стали дужчими.
А потім
Це буде твій Шевченко.
Але пальці,
Які йому до вилиць дотикались.
Ніколи не забрудняться брехнею.
...Шевченки, з міді куті,
І Шевченки
З соломн,
Лерева
Та з канівської глини, —
Скільком ви душі й руки освятили?!
Його обличчя всюди —
В кожному дубі,
У кожній грудці глею.
В кожній скелі.
Лиш треба його видобути звідти
Руками чистими...

II

Він квітку виростив,
Якої не буває.
Вона зроста з померлої зорі.
Він віз у переповненім трамваї
Жовтогарячу квітку власних мрій.
Штовхалися кондуктори дебелі.
Дзвонили рейки
Власний заповіт.
А квітка у старенькому портфелі
Пелюстками обмацувала світ.
Світ жив.
Світ біг.
У світ, що був навколо,
Прийшов іще один шматок тепла.
Руда зоря,
Зоря неохолола

На шмат паперу
Квіткою лягла.

III

Сидить кобзар на канівській землі,
І сива чайка
Понад ним кигиче.
У кобзаря — розкішний срібний чуб
І срібні вуса.
Слово, кажуть, — срібло...
Митці творять пісні,
Іх беручи руками межн струн
Душі своєї
Чи бандури, може.
На струнах скель
старий Дніпро гуркоче.
А що, подумав я,
Коли б поетів
Пускали межн люди просто так —
Ходи, читай —
Можливо, нагодують,
А може,
І влаштують ночувати.
А ні — зміни професію
Чи навіть
Помри від голоду,
якщо ти надто впертий,
Чи вельми іх лишилося б —
Поетів,
Старих, як той кобзар?

ТЕЧІЯ

Це писано.
Було.
І все ж — не можу.
Я радий край Десни лишать сліди.
І знову я думки свої тривожу
Зеленою байдужістю води.
Крізь очі у думки гряде мої
Спокійна переконаність природи,
Ясна цілеспрямованість її.
...Десна в Дніпро несе зелені води.

КИЇВСЬКІ ВІРШІ

...Місто, я тобі себе приношу.
Я — мала частинка твого тіла.
Я — твоя кровинка.
Твоя ноша.
Місто, ти чого б іще хотіло?
Віршів
Чи будинків,
Може, світла?
Чувеш, як дзвенять твої трамваї?
Небо нахилиється над світом,
Літаками щось тобі співає.
Світ кричить, розплющуючи вікна.

Світ дими у небо вивергає.
Місто.
Я давно до тебе звикнув,
Як зникає дерево до гаю,
Так, як до небес зникають зорі,
Як мости зникають до ріки.
Я дивлюсь —
Пливуть в людському морі
Дні твої,
Немов материка.

ВІРШІ ПРО РЕПТИЛІЇ

Не всякий знає — в чому їхня суть.
В яким лиці побачимо їх завтра.
І ящірками ящери стають,
Коли виходять з моди динозаври.
Вони нестали в ранзі та калібрі.
Хтось із великих міниться в лиці,
І круки обернулись на колібрі,
А грифи — на веселих горобців.
Як душі ці нелегко розрізнити —
Їх глибоко сховали брехуни.
Послужливі,
Готові розмінити
Велику правду на дрібні чини.
Блілі обличчя їм фарбує ляпас.
Безбарвні люди...
Совістю й лицем.
В них душі відростають, наче лапи
В тритонів, перебитих камінцем.
Як вам нелегко!
Майже розумію...
Не ті часи — роки тепер не ті.
І сняться вам премудрі лицедії,
Колишні ваші генії й святі.
А ви ще сподіваєтесь...
Вас мало.
Вам так нелегко жити серед нас.
Ви стали б на спустілі п'єдестали,
Пророслі назавжди в минулий час!
Нові часи мерзоту відсікають.
О. лущно плазунам між дум ясних!
Я бачу,
Як рептилії зникають,
Бо в чистому повітрі — смерть для них.

ТРОГЛОДИТИ

Не вихваліайтеся, що вам плювать на все.
Що був би хліб,
А Реліна й Ван-Гога
Нехай дурний у дім собі несе,
Що інша,
Не така у вас дорога.
Що був би хліб, і сало, і пшоно,
Штани, спічниця, курка і зарплата...
А щастя де?
Це, кажете, й воно,
Коли від провіянту пухне хата.

Що вам Серов, сонати і сонети?
Ви в землю вгрузли міцно, мов стовпи.
Та ви усі оркестри із плянети
Понищили б за десять мір крупн.
Не знати вам, що сонцем квітнуть далі.
То щастя наше (ваше — десь хропе).
І все ж — не та нам радість
Без печалі,
Яку приносять Врубель та Шопен.
І нам такі висоти зараз сяють,
Що геть відходять всі різкі слова.
Нащадки...
Ті про вас і не згадають.
...Тому ми світ
Звільняємо від вас.

Увага! ТОРОНТО ТА ОКОЛИЦІ Увага!
Ще один осяг української спільноти в Торонті!
ЦЕ ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ

Bloor Travel Agency

1190 Bloor St. W., Toronto, Ont.

Tel.: 535-2135 & 535-2136

У цьому бюро будуть якнайкраще полагожені всі Ваші проблеми пов'язані з індивідуальними, груповими, відпочинковими та іншими подорожами.

УСЕ ЦЕ РІДНОЮ МОВОЮ

Чи їдете Ви літаком, пароплавом, поїздом, чи автобусом, як у Канаді, так і в кожную іншу країну світу, усе це поладять на місці досвідчені власники

ПЕРШОГО УКРАЇНСЬКОГО БЮРА ПОДОРОЖІ
В ТОРОНТІ

МАРКІЯН КОГУТ І ДАРІЯ ЗАЛОЗЕЦЬКА

Замовлення готелів, спровадження своїх, вироблення віз і пашпортів, безкоштовні інформації та поради у справі еміграції та багато інших справ — усе це легко поладите в нашому бюро.

ВІДВІДАЙТЕ НАШЕ БЮРО!

КУПІТЬ ЦІ КНИЖКИ

1. Олена Курило, «УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ».

Про цю книгу див. у «Нових Днях» за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників «Нових Днів» — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. «НОВИЙ ОБРІЙ», ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 дол.

Обидві книжки замовляти в «Нових Днях».

ЧОРТИ

Оповідання

Дід напився води і сказав:

— Як добре стемніє, бери мішечок та прихось, а я тобі кавунчика виберу. Зіно, збуди його.

— І нащо це вам, тату, отой кавунчик?

— Хочу.

— Так ти ж заблудишся!

— Не заблуджусь.

— Не заблудитесь. Як вийдеш з хати, так повертай повз комору. А за коморою через місток і в поле. А там дорога вже тебе доведе.

— За містком — могила.

— Могила. А за могилою — мій курінь.

Отож бери мішечок та прихось.

Дід бере гирлигу в кутку і виходить з хати. Я за ним.

— Діду, а скільки ж ви дасте мені кавунів, скільки донесу, ге?

— Скільки донесеш.

— А коли одного я ще на баштані з'їм?

— З'їси.

— А дині у вас є?

— Є і дині.

А чорнобривці і собі:

— Є і дині!

Дід не чує чорнобривців. Він чує тільки мене і себе:

— Є і дині і всяка всячина. Я пішов.

А чорнобривці дідові вслід:

— Я пішов!

— То я прийду, діду!

А тут ще лелека на хаті:

— То я прийду, діду!

Дивлюсь на чорнобривці, на вітер, піднімаю голову на лелеку.

— Кла-кла-кла! — каже лелека і летить зі стріхи.

Цей наш лелека — злодій. Увечері, коли ніхто не бачить, він краде зорі з неба. Стоїть на хаті на одній нозі, скине голову в зоряне небо — шия довга, дзьоб до зір та й хап зорю. Зоря гаряча, застрягає в горлі, лелека ковтнути не може, студить зорю, клекіт із горла — кла-кла-кла. Злодій.

— Мамо, тож збудите?

— Иди но краще корову заверни з череди.

Иду по корову.

А чорнобривці услід:

— Иду по корову!

Вітер із неба:

— Иду по свою корову!

Иду.

А над нами всіма, — небо. Небо наше, домаш-

не, як чорнобривці. Я люблю небо. І особливо люблю, коли не бачу його. Я люблю його в темному нашому погребі, коли співаю вершки з глечиків таємно від мами: мами вдома нема, а небо є. Люблю його уві сні, коли сниться мені наше небо в криницях; сниться в пригорщі води — з хмарами, коли я умиваюся вранці, що наче вмиваюся хмарами; і ще люблю небо найбільше тоді, коли в ньому летить лелека до нашої хати, і дід іде до хати з гирлигою за плечима.

Я люблю небо над нашою хатою і над нашою мамою люблю. Люблю його над нашим собакою і над борщем у полив'яній з квітами мисці.

Люблю і над маминими сльозами, коли, буває, заплаче вона за своїми синами, а за моїми братами, які лежать десь в інших країнах з іншими кавунами, дідами, лелеками і чорнобривцями.

Небо як дід. От скажи мені небо: бери мішечок і прихось по кавунці. Пішов би та й усе. Склав би мішечок та й мамі сказав би:

— Не забудьте збудити мене до неба.

Мама сказали б:

— Яке там у чорта тобі ще небо? Мало тобі, що дощу ціле літо нема, і Андрій упав з самольота із нього.

— Неба хочу!

— От прийде дід з баштану, то він дасть тобі гирлигою небо. Цить, не реви, небесний!

— А я тебе і взавтра побачу в небі.

— Уякому небі? Де ти мене побачиш?

— З Андрієм на самольоті.

— На якому самольоті?

— Андрій летить на самольоті, а за ним — ти. Тільки ти — хмара. Точнісінька ти.

— Лягай спати і не мели.

— А де наш тато?

— Питай у свого неба і не мороч мені голову.

— А чорнобривці з діда сміються. І лелека сміється, і вітер.

— Бо твій дід розумний такий як і ти. Обоє рябоє.

— А дід каже, що наш тато на тому світі.

— Спи вже, кому кажу.

— І ще каже, що під головою у нього лежить шабля, а біля шаблі — шматок білого хліба.

— Добре, що хоч білого.

— І ще каже, що тато наш на тому світі з Наливайком і Сагайдачним лежить. Мамо, а хто вони?

— Такі ж розумні були, як ти і твій дід. Біжи соломи внеси.

Виходжу, іду до соломи та беру ту солому разом з чорнобривцями, татом і Наливайком.

Несу до хати, а на порозі — мама. Стоїть, плаче чогось і небо стоїть над нею.

Лелека зорю студить. Я на ніч мощуся. Сплю. Треба спати мені. Сплю. Що ж це сниться мені? Нічого такого і не сниться. Сниться мені Наливайко на баштані в курені замість діда, шаблю мені дає. На тобі, каже, шаблю та рости. Рости, каже, та...

— Ти чуєш, чи ні? Вставай!

— Зараз, зараз...

— Не зараз, а вставай!..

Вночі село менше. А дерева більші. Більші і густіші. Особливо густі явори. Явори і верби. А якщо верби живуть над водою, то й вода гущіша під ними.

Тихо, як у вусі. Спить на подвір'ї жито в снопах. Сплять чорнобривці. Сплять горобці у стрісі. Спить і лелека на одній нозі. Це вже я добре помітив, що цілу весну і літо наш лелека спить на одній нозі. Друга нога у нього відпочиває. Вона у нього для Африки. Прилітає в Африку, стає на ту відпочилу ногу, а нашу цю підгинає. Так і живе: одна нога для Африки, друга для нашої хати. На нозі бачить наші сні, на тій — бачить сні африканські. Так і живе: одна нога тут, а друга — там.

— Так ти йдеш, чи ні?

Іду по вологому житі в снопах на подвір'ї, біля заснулої комори йду, щось пробігає у лопухах, стаю. Що ж це могло пробігти? Може, вовк? Не вовк? То, може, лисиця, ге? І не лисиця. То, може, йти мені далі? Іти? Іду. А хати сині. Сині хати, темні перелази, темні дерева. І наче за кожним тином собака сидить, а з кожного дерева — пу-гу, пу-гу. Іду.

Місток над річкою. Наче біг-біг, добіг до річки, а тут і застала його ніч. Ноги на цьому березі, руки — на тому, ніч застала, так і заснув над водою, ноги між лободою — тут, руки між блекотою — там.

Могила. Темна могила висока під небом, а за могилою далі степ та баштан. На баштані дід, а між мною і дідом — скитська могила. Не скитська могила — козацька. Козацька могила, темна, висока, розкопана. Хто розкопав її й коли? Може, мій тато у ній і Наливайко з білими шаблями у руках? Може, й мене хто розкопає коли в такій могилі? Розкопає і скаже: що за чоловік і з роду якого чи племені? Що буде написано у мене на лобі?

Іду повз темну могилу й сам питаю себе:

— А скажи но, чоловіче, хто ти і чому тут лежиш у цій могилі?

— Син Степана, а лежу тут на цьому місці, бо піді мною лежить бій батько, під батьком дід, під дідом прадід лежить, а під ним Сагайдачний і вся Січ Запорозька.

— А чому саме ти тут лежиш?

— Щоб ви спитали.

— От ми тебе й питаємо.

— А хто ви самі будете?

— Ми — твої діти.

— Та я ж сам ще дитина.

— Ну, то раз ти ще дитина, то й нема тобі чого думати ще відтепер про могилу. Іди. Іди собі на баштан, живись кавунами та рости, а як виростеш...

Зоря падає. Падає і кричить: — Ой падаю!

А небо вночі — не небо. Вночі небо не наше. Вночі небо, наче з другого села. З чужими хмарами, наче в кожусі, воно ще й гріється біля місяця, а як місяця не видно, то й грітися нема біля чого. Як буває ото возом чужий чоловік під'їде під хату, скаже: дайте води напиться, нап'ється та й поїде хтозна куди, що так і не побачиш його — ні обличчя його, ні коней, ані возу. Так і небо вночі над селом — прийде з далекого краю, подивиться, послухає, що йому треба, а на ранок піде собі куди хоче, а там не зглянешся, як над тобою вже небо наше, до машини.

Треба звернути з дороги — куринь темніє, де ж дід? Між баштаном і дорогою ріденький пирій, а на баштані між кавунами магар і просо і ще якась трава. Де ж це дід?

Війнуло динями. Дині пахнуть тепло. Кавуни, так ті — холодно. А дині — тепло і м'яко. І люблять дині пахнути там, де їх немає. Вони люблять пахнути здалеку, там, де живуть кавуни, магар чи просо. І ще вони люблять пахнути потроху — війнуть своїм теплом і стихнуть, і знову пахнуть самі кавуни — холодом і росою.

Де ж це мій дід на темному баштані під чужим небом у кожусі? А, може, хто вкрав діда? Може, як дід ішов до баштану, то його схопила могила, га? А якщо не могила, то, може, цигани які? Кавуни-кавуни, а де ж це ваш сторож, а мій дід Андрій?

Добре, що нема ні чорнобривців, ні лелеки, ні вітру.

Тихо і тиша, і з куреня — гар-гар, апчи!..

Біля куреня — свіжа солома і скибки видених динь, наче неповні місяці, або, як човни на картинках.

— Діду...

— Гар-гар, хар!

— Діду, це я.

— Гар-гар, хар!.. хи!

— Ді-і-ду!

— Хто тут? Стій! Буду стрілять!

І знову тихо і знову: хар-хар, гирр...

Спить. А, може, це не він? А ну, ще раз!

— Діду, це я, за кавунами!

— Га? Де? Що? — з куреня лізуть босі ноги — дід! Це його ноги! Раз був наступив п'ятою на червону гайку у кузні, п'ята зашкварчала, дід тріпонував ногою і сказав:

— Понакидало вас тут під ногами!

По цих ногах я впізнав би діда з зав'язаними очима. Вони у нього, як немашена задня стіна нашого хлівця — побита дощами, подряпана котами, обчухана коровою, подзьобана градом. Ще за першої війни, мама кажуть, дід і воював босим, бо не було колодки на його ногу — пішов босий і прийшов босий, тільки й того багатства, що вошей приніс та пужално вирізав десь у не нашій країні з не нашого дерева.

— Діду, це я.

— А-а, це ти?

— Ну, а хто ж? Я.

— Та я ж і бачу, що це ти.

Дід вилазить з куреня, немов шпак із шпаківні.

— Ти диви, придрімав, побий його сила Бога! То оце ти прийшов?

— Прийшов.

— Ага...

Дід піднімає голову на небо, дивиться довго, потім на баштан дивиться ще довше, потім на свої ноги дивиться, на небо і на баштан, потім дивиться перед себе, нічого не бачачи, наче дивиться кудись у себе.

— То оце, значить, ти прийшов.

— Ага...

Дід дивиться знову, на цей раз на свої ноги, на баштан і на небо:

— Ну, то що ж. Так тобі кавунців?

Я вже збираюсь іти по холодному баштані, а тут ще якраз дині війнули, як дід залазить назад у курінь і починає шелестіти в курені.

До моїх ніг котиться один кавун, другий, четвертий...

Три кавуни на плечах у мішечку, кашляє дід далеко, зоря падає і вже не кричить... Темнішає навкруги, і пил на шляху такий холодний, що аж гарячий... Глибокий холодний пил і кукурудза суха ні шелесне. Іду. Темнішає навкруги... Хтось наче йде за мною босий по дорозі. Ноги пухкають по пилюці. Оглянутись чи ні? Оглянутись чи ні?! Краще я стану. Стаю... І воно стає.. То, може, тепер уже й оглянутись?! Ні, ще трохи пройду, бо, може, мені все це ввижається... Ні, не ввижається, бо воно знову йде!.. Я швидше, і воно швидше. Мамо! Хтось босий вчепився за мною по п'ятах, дихає вже, я чую! Місяць за хмару заходить, я зупиняюсь — будь що буде: здерев'янілою рукою беру себе за підборіддя і повертаю голову назад на дорогу — нікого... Що ж це могло бути?.. Скоріше б мені цю кукурудзу пройти, а там уже ярк і місток і хата...

Ой, що це?..

Кукурудзою коні біжить. Чорні коні біжать темною низкою по кукурудзі, задні ноги викидають назад, оком на мене косять, а кукурудза — ні шелесне!.. Коні рівняються зі мною і...

не переганяють! Тупцюють на місці, веселі, і наче граються зі мною — не бояться.

Я — бігом! І вони бігом! А тут ще кукурудза кінчається, півень кричить із села, могила наче перебігла ближче до дороги. Де ж це коні?

Із кукурудзи вибігають солдати, один за одним біжать, не торкаючись майже землі, біжать повз могилу, другий півень кричить, третій півень кричить, і — не стає солдатів: полукіпки жита над вибалком за могилою в тумані робляться з тих солдатів, розбігаються і застигають...

Так ще ж учора це саме жито ми з дідом возили гарбою до нас на подвір'я в снопах! Може, поки мене не було, те жито поїло кінцями увесь наш город і пообрпвало солдатами грушу?

Чи, може, тікати до діда? А як хто вискочить із кукурудзи тепер та схопить за ногу, та з'їсть?

Ага, ось і місток, і вода дивиться небом на мене.

А ось і комора біліє. І стежка, і город — гарбузи, картопля, усе наче ціле. Груша! І груша ціла... Груша ціла моя! Ні в кого на нашому кутку немає такої груші-дулі солодкої...

Жито!

Ось воно під хатою у снопах. А раптом зараз, вискочать з нього коні чи солдати, чи може не коні і не солдати, а вовки які чи цигани?.. Тихо-тихенько треба мені обійти його, щоб не збудити. Але ж як дійти до дверей, коли вони і під вікнами і під дверима?..

Хата дивиться вікном. Була б довга очеретина, то й постукав би у вікно.

— Мамо!

СПОЖИВАЙТЕ

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВІШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО

І МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ

ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

Rogers Dairy Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.

Phone: RO. 9-7193

Обійду хату та постукаю в задне вікно.
 — Мамо!
 — Га?
 — Мамо, відчиніть!
 Лелека повертає спросоння голову і, як дід, засипає відразу ж.
 — Мамо, та вийдіть!
 — Що?
 — Вийдіть, бо я боюсь — жито!
 — Яке жито?
 — Наше.
 Боком-боком під стіною та прослизаю в хату.
 — Мамо, що б то воно могло бути — курудзою коні, повз могилу солдати, а в яру наше жито?

— Яке жито?
 — Коні, солдати і жито!
 — Лягай краще спати. То чорти.
 — Які чорти?
 — Та звісно які — наші.
 — Які наші?
 — Не знаю які. З рогами.
 — Я рогів не бачив!
 — Не мороч голови. Спи, а то череду проспшиш... Чортів уже йому заманулося!.. І де ти взялося на мою голову! Тих було п'ятеро, так нічого, а це вже лишенько, хоч хрестись та тікай від нього. Спи...

(“Ранок”, ч. 7, 1965. Київ.)

Вадим СВАРОГ

ЗАГЛЯДАЮЧИ ЗА СЛОВА...

Надрукована в “Листах до Приятелів” (книжка 1—2, 1965) стаття М. Шлемкевича “Слово і нові слова” варта того, щоб сказати про неї кілька слів — не нових, але таких, що їх слід час від часу повторювати.

Стаття Шлемкевича присвячена підсумкам ньоркського з'їзду українських письменників, що відбувся в грудні минулого року. Подія ця вже досить давня, а крім того, на цьому з'їзді не було порушено таких питань, які можна було б обговорювати протягом кількох наступних років. Проте, в своїй статті Шлемкевич хотів сказати те, що, на його думку, не було сказане на з'їзді.. А з приводу того, що не було сказане на з'їзді, можна говорити довго й багато.

Висловлені Шлемкевичем думки стосуються кількох кардинальних для нашого літературного життя проблем. Принаймні з однією з його думок погодитися не можна, а інші варто розвинути, бо з деяких причин, про які мова буде далі, вони лише злегка намічені автором, і тому, при всій їхній безперечній слушності, аргументовані недостатньо.

1. РЕЛЯТИВІЗМ ВЗАГАЛІ І ЗОКРЕМА

Услід за кількома з'їздовими промовцями Шлемкевич відзначає, що “в літературному процесі на еміграції настало перемир'я між різними напрямками, отже й між традиціоналізмом і новаторством”. Власне “напруження між ними існує далі, але в підсонні взаємопошани”. “Суперництво правд триває, але без взаємовиклинанья”.

У цьому становищі Шлемкевич бачить перемогу того філософського світогляду (якщо його можна назвати світоглядом), який називається релятивізмом. На думку Шлемкевича, цей світогляд полягає в сфері мистецтва у виправданні співіснування традиціоналізму й новаторства як двох різних “правд”.

Я сумніваюсь, що до традиціоналізму й новатор-

ства можна прикласти означення “правди”. Кожен письменник намагається донести до читача своє бачення світу, своє розуміння людей, свою візію кращого життя. Це можна робити і в рамках традиційних мистецьких стилів і в творах, що стараються знайти нові мистецькі форми. Правда полягає не в формах, у яких людина висловлює свої думки, а в самих думках, які кожен висловлює по-своєму, відповідно до свого інтелектуального рівня й літературного таланту. І традиціоналісти і новатори різних мастей однаково можуть бути й прогресивними (в кращому розумінні цього слова) і ретроградами, антигуманістами. Про які ж специфічні окремі “правди” традиціоналізму й новаторства взагалі можна говорити?

Наділяючи традиціоналізм і новаторство невластивими їм означеннями “правд”, протиставлячи їх одне одному як вияви якихось полярних світоглядів, Шлемкевич створює собі нагоду запровадити в наше літературне життя принцип релятивізму. Гаразд, вияснимо, що таке релятивізм і чим він може спричинитися до поліпшення нашої літератури.

Релятивізм це філософська доктрина, яка на підставі непевності, відносності наших знань про світ взагалі заперечує можливість об'єктивного пізнання, бо база нашого судження відносна й різниться залежно від осіб, умов тощо. На думку релятивістів, люди не можуть домогтися об'єктивного знання тому, що людський розум занадто суб'єктивно визначає співвідношення й взаємозв'язки між своїми об'єктами. Виходячи з цього, вони твердять, що всі філософські концепції й системи світобачення однаково правильні або однаково неправильні, бо “світ багатогранний і знаходить собі вираз у кількох світоглядних типах”. Ніхто не може вважати себе власником єдино правильної істини, бо кожен суперник по-своєму має рацію і треба шанувати також його “правду”.

Цю філософію Шлемкевич вважає не “сонною примирливістю вичерпаного духа, а плодом зрілості,

ознакою нашого зрівняння з духом доби". Чи справді ця доктрина є плодом зрілості?

Людина, яка задалегідь визнає рацію за всіма дискусантами, по суті відмовляється і від власної думки і, взагалі, від можливості знати щось напевно. Бо одне — припускати можливість своєї помилки й зовсім інше — вважати себе імманентно нездатним знати щось і об'єктивно судити про щось.

Релятивізм приховує в собі фатальне лихо: якщо всі дискусанти мають рацію, то жоден з них не має рації. З суми індивідуальних незнань ніколи не може бути загального знання. Не варто навіть домагатися буд-якого знання, бо воно неможливе. Є від чого стати глибоким песимістом, і, справді, релятивізм є філософією принципового скепсису. У якій би сфері його не застосовували, релятивізм веде до духової анемії.

Тут не місце міркувати про те, чи існують взагалі об'єктивні істини; чи може людина з її обмеженим арсеналом пізнавальних засобів знати щось, чи цей "ірраціональний" світ назавжди залишиться для людей непізнаним, незрозумілим. Може це й так. Справді, ми знаємо про світ дуже мало; але з кожним днем люди дізнаються про нього трошки більше й, зрештою, не так важливо, що ми ніколи не будемо знати всього. Все теки завтра люди знатимуть більше, післязавтра ще більше, і, може, ці знання колись перетворять людину на щось краще.

Громадські й політичні діячі не можуть вважати, що всі мають рацію. Для того, щоб робити наш світ щоразу кращим місцем для життя, треба боротися проти тих, хто цьому протидіє, проти спроб накинути людям диктатуру авантюристів і злочинців. Ми не можемо шанувати "правду" тих, хто уярмив наш народ.

Звичайно, я не думаю, що Шлемкевич простирає свою доктрину так далеко, щоб прикрити нею наших політичних ворогів. Я думаю, що "релятивізм" Шлемкевича на практиці зводиться всього-на-всього до закликів бути у наших внутрішніх дискусіях ввічливими й культурними. Мовляв, про переваги традиціоналізму чи новаторства для нашої спільної літератури можна сперечатися без того, щоб ображати один одного, перекикувати один одного. З "релятивізмом", спрямованим проти нетактовності, можна й треба погодитися, але не доводячи його до безпринциповості та безхребетності.

Шлемкевич і сам "coregve" проповідуваний ним релятивізм, коли в дальших частинах своєї статті не поголжується з думками деяких з'їздових промовців та намагється — хоч і надміру обережно — спростувати їх чи бодай натякнути на те, що в "правді" цих люмок треба усумнитися.

Навіщо ж тоді проповідувати нам доктрину філософської безпорадності з її безліччю "правд", які здебільшого є не повдами, а тільки індивідуальними чи груповими інтересами. Невже заклик бути чемними в межах нашої ідеологічної спільності треба підтримати філософією сумнівної вартості?

Не зважаючи на весь набір пишних епітетів, яки-

ми Шлемкевич оздоблює релятивізм, трудно сховати в мішку його хиби. Ця доктрина особливо безкорисна для нас в умовах, коли треба боротися не лише проти прямих ворогів, а й проти нездорових явищ у власному середовищі. Нам треба не просто лишатися "на рівні", а йти вперед, щоб не сповзати назад — у філістерство, у снобізм, у байдужість, в егоїзм...

Може релятивізм правдивіший у царині естетики, де він заперечує можливість об'єктивних критеріїв естетичного пізнання? Першим релятивістом в естетиці був, мабуть, англійський філософ Д. Юнг, який підводив теоретичну базу під стародавню фразу, що про смаки не сперечаються. Багато інших філософів услід за ним також старатися довести суб'єктивний характер естетичного почуття. Вони твердили, що шукати об'єктивних критеріїв для цінування смаків, стилів, мистецьких форм — безплідне заняття. Іншими словами, не може бути жодної безсторонньої аналізи естетичних явищ. У дійсності це не так.

Безперечно, естетичні смаки мають неабсолютний, відносний характер і обумовлюються історично, але в них відображається об'єктивна дійсність і, значить, вони мають певний об'єктивний зміст, принаймні для людей тієї самої культури, тих самих історичних традицій. "Модерністська" поезія не подобається переважній більшості наших людей...

Загалом, релятивізм це філософія скепсису й байдужості. Вона виключає, принаймні знесилює, принципову й відверту самокритику. Але чи сміємо ми підзвати роз'їдаючому діянню беззубої примирливості наші ідеали, нашу мету, наші шляхи до неї?

Звичайно, ми можемо помилятися то тут, то там. Ніхто від цього не гарантований. Але будемо помилятися шукаючи, чесно, — і тоді навіть наші помилки вийдуть на користь нашої спільній справі. Отже, дискутуймо, виправляймо один одного, не ображаймось на критику, шукаймо, вчёмось, не робімося байдужими до всього, крім свого власного гонору.

2. НАВКОЛО ПРОБЛЕМИ ТРАДИЦІЯ І НОВАТОРСТВА

Шлемкевич задоволений з того, що "гострота протиставлення: традиція — новаторство злагідчалася, що за обома визнано "вілносну пічність". Це, мовляв, являє собою "вияв нашої зрілості". "Тільки стареча (незріла?) впертість. — кже Шлемкевич, — чіпляється за традиції, тільки наївча юнацька самовпевненість повністю відкидає традиції..."

Як пише Шлемкевич, "повнолітня зрілість огортає зором світ різноманітностей, не зрікаючися своєї саомбутности". Що саме хоче сказати Шлемкевич цією фразою? Якщо саомбутність це нани традиції, то не зрікати саомбутности значить залишатися при своїх традиціях. Як же погодити новаторство з традиціями?

Шлемкевич правильно говорить, що письменчик повинен постійно шукати нових форм, свіжих образів. Звичні форми, заяложені, заштамповані образи перестають емоційно зворушувати читача й літера-

турний твір народжується мертвим. Виходить ніби, говорячи про новаторство, Шлемкевич має на увазі лише суто формальну сторону мистецтва, закликає до модернізації літературної техніки, відсвіження системи образів.

Якби “модернізм” служив тільки цим мистецьким завданням, ніхто б не воював з ним. Але він претендує на більше.

Свого часу мені довелося немало писати про ірраціоналістські, антиінтелектуальні тенденції так званої “модерністської” літератури, про її навмисно невротичний характер, її претенсійний “метафізичний розпач”, про намірену незрозумілість її образів, алогічність, косноязычний “символізм”, метафори-ребуси, вигадувані лише для свгубої оригінальності, а не для того, щоб нести в собі якісь поетичні ідеї.

Ця несорйозна література твориться не для людей живого, творчого світу. Вона позначена тенденціями, які здавна проявлялися в історії світової літератури у вигляді маннеризму, гонгоризму, маринізму, преціозности, декдансу, символізму, снобістських літературних течійок, які проголошували “мистецтво” самоціллю й нічим не допомагали людині жити, працювати, боротися, мудрішати.

Вартісне мистецтво народжується з життя, і ті вартості, які воно відкриває, знову йдуть у течію суспільного життя, як нові конструктивні чинники. У контексті культури життя й мистецтво перебувають у стані циклічного взємобміну. Функція мистецтва в тому, щоб збагачувати, інтенсифікувати життя.

Снобістський естетизм, який “підносить” мистецтво над реальним життям, тікає від його актуальних, хоч би й сьгоднішніх проблем, робить мистецтво “сновидям”, пов’язаним з гедонізмом. “Естетичне заперечення” реального життя позбавляє мистецтво змісту й значимості, нав’язує йому неістотність. Найкращою ілюстрацією такого псевдомистецтва є творчість Андіївської, яка може бути “новаторською” тільки за умови повного заперечення всякого глузду. Таке “новаторство” не лише безкорисне, а просто нудне своєю одноманітною претенсійністю.

Проблему традиціоналізму й новаторства вирішити нетрудно, якщо не вдаватися в чашоби релятивістської філософії.

Ми повинні постійно перебувати на рівні найпоштовіших ідей нашого часу, а ці ідеї можуть бути поступовими тільки тоді, коли вони служать відвічним прагненням людства до загального добра, свободи, справедливості, розумного й красивого життя для всіх. Здобутки вселюдської мислі, спрямовані на досягнення цих цілей, повинні бути засвоєні й нашою культурою, але так, щоб вони гармонійно сполучилися з найкращими здобутками нашої народньої культури, тобто з нашими найкращими традиціями.

При такій поставі питання не буде непотрібного й шкідливого протиставлення понять традиціоналізму й новаторства, бо добрі традиції ніколи не застаріють, а справжнє новаторство ніколи не намагатиметься їх нищити. І традиціоналізм і новаторство повинні бути союзниками в спільній справі, а не ворога-

ми, не двома різними “правдами”. Новаторство це те, що підтримує благородні традиції минулого на рівні нових осягів людської мислі. Новаторство повинно жити традиції, постійно оновлювати їх форми, але не змінювати їхній зміст, бо людство з давніх давен і на багато сторіч уперед має ті ж самі омріяні цілі розумного й щасливого життя для всіх. Яке “новаторство” посміє оголошувати ці цілі застарілими?

Так званий “модернізм” не хоче нічого спільного мати з боротьбою за ці цілі. Він також не має нічого спільного ні з якою національною культурою, бо являє собою витвір інтернаціональної богеми, безпорадним імітуванням снобістських мод, створених сторіччя тому, але не засвоєних жодною національною культурою. Ми хочемо й прагнемо справжнього новаторства, але конструктивного, творчого, тісно пов’язаного з актуальними проблемами сьгоднішнього дня, з його “злобами” — а не з “приватними світами” снобів задивлених у власні пупи. Нас такі спостереження не цікавлять.

3. ДО ПРОБЛЕМИ НЕОБАРОККО

У третій частині своєї статті Шлемкевич пробує полемізувати з тими, хто проголошує барокко напярям найбільш властивим для українського народного духа. Шлемкевич полемізує настільки делікатно, що навіть не хоче як слід обґрунтувати свої аргументи. Він навіть готовий погодитися з тим, що поезія українського “розстріляного відродження” в найзначнішій своїй частині мала бароковий характер.

У якій саме своїй частині поезія тих років мала барокові прикмети — це питання широко відкрите для глибокодумних дискусій, але поезія чільних представників тодішнього відродження — насамперед Зєрова й Рильського — як слушно відзначає Шлемкевич, бароковою не була.

Шлемкевич обережно натякає на те, що барокко, либонь, зовсім не є “наслідком глибокої спорідненості українського духа з духом і стилем барокко”, що вона “не є внутрішньою konieczністю”, а, як він каже, “великою мірою є історичною випадковістю”. Іншими словами, стиль барокко в українському письменстві 17-го сторіччя з’явився в наслідок певної історично-психологічної обстановки і з відвічним українським духом не має нічого органічно спільного. Цілком слушно!

Барокко не лише не є притаманним українській ментальності (принаймні ментальності чільних письменників України), а, на мою думку, барокові тенденції в літературі нашого часу можуть бути лише симптомом провінціалізму, намаганням зробити плюси з наших мінусів. Ці тенденції (хоч і як широко їх розуміти) в сучасній нашій літературі не бажані, бо поведуть нас в епігонство, у снобізм, у “штучні світи” індивідів, що ховаються від справжніх життєвих проблем.

Барокова культура, як певна форма людської свідомості, була в свій час, як нагадує Д. Чижев-

ський, синтезою ренесансу й середньовіччя. Хоч і не відмовляючись зовсім від уже освоєної до певної міри клясичної спадщини, барокко вернулося до основних світоглядних моментів середньовічної ідеології (вживаю цей термін у його ширшому значенні) й замінило гармонійну ясність ренесансу плутаною різноманітністю готичних мотивів. Замість ренесансового антропоцентризму, який ставив людину в центр усіх речей, барокко вернулося до медіовального теоцентризму.

Бароккові письменники шукали в людському житті виявів потойбічної тайни, трагічних катастроф, фантастичних пригод. Вони мали особливу схильність до зображення життя в намірено похмурих, натуралістичних образах. Їх цікавили насамперед теми смерті й морального гниття. Барокко намагалося стривожити людину, схвилювати, налякати її зображенням катастроф і тому полюбляло незвичайне, гротескне, потворне, макабричне. Це в свою чергу вело до переваги зовнішнього над внутрішнім, форми над змістом, до переоздобленості. Але за вигадливо прикрашеним фасадом часто було порожньо.

Бароккове мистецтво свого часу було твором певного історичного періоду, людей з барокковою ідеологією. І воно було адресоване людям того часу.

По суті барокко є формою романтизму на рівні немудрячої філософії свого часу. У становленні бароккової культури головну роль відіграли княжі двори і взагалі аристократичні елементи та церкви й релігійні організації. У свій час барокко було, щоправда, одним з вирішальних елементів в історичній долі та в культурі ряду слов'янських народів. Але час іде, і нині барокко, будучи в свій час природне для нижчого рівня науки, залишилося перейденим етапом в історії Європи.

Світогляд людей нашого часу, доби епохальних наукових відкриттів та грандіозного технічного прогресу, не може бути той самий, що й у людей 17—18 століть. Ми стали куди більш "софістикованими", хоч часто й не мудрішими, ніж люди минулих епох. Людей нашого часу також треба тривожити, булвити їх розум і дух, але, звичайно, не наївними засобами бароккового мистецтва. Бароккові гіперболи, гротеск, порожні парадокси, дитяча гра словами, мало кого хвилюють у наш час.

Дехто може сказати, що останні відкриття в сфері природничих наук свідчать про те, що всевіт так і ірраціональний, і це мусить відобразитися в сьогочасній літературі. Тут не місце обговорювати питання ірраціональності нашого світу, але людині зі здоровим глуздом безперечно ясно, що жити в нашому світі ірраціонально не можна, інакше бо доведеться відшукатися від дійсного життя, перетворитися на бітників, які створюють собі власні богемні світи за допомогою наркотиків та чманіючих джазових ритмів. Але бітники не спроможні рухати вперед наш світ...

Бароккові тенденції у творчості деяких сучасних письменників це претенсійна гра з ірраціональ-

ним, надумана глибокодумність, порожня символіка, наївна й плутана "філософія", що характеризується відсутністю логічного мислення та антиінтелектуалізмом.

На яких із цих елементів хотіли б побудувати необарокко його теперішні пропоненти? Певні позитивні риси були й у старому барокко, але виділені в окрему групу, вони вже не будуть виключною властивістю барокко...

У нас є кілька авторів, у творчості яких можна шукати бароккові мотиви. Це насамперед такий безперечно барочний поет, як В. Барка, це нью-Йоркські "модерністи" (з цього видно наскільки модерний їхній "модернізм") та споріднені з ними поети, що намагаються бути на рівні найкрикливіших мод.

Усі ці автори, однак, так і не знайшли собі ні розуміння, ні визнання серед нашої широкої читачької маси. Читаються вони лише в дуже обмеженому колі однодумців, і назвати їхній рід літератури "хвилею майбутнього" ніяк не доводиться.

Шлемкевич має рацію, закликаючи наших письменників і читачів активно обговорювати літературні проблеми та нові твори наших авторів, які, не зважаючи на несприятливі обставини, продовжують з'являтися. На жаль, ці твори нерідко залишаються непоміченими і лише в кращому разі викликають сяку-такую рецензію, яка часто не може допомогти авторів в його творчій праці.

Щоправда, таких творів, які б робили літературну історію, у нас зараз немає, але й ті, що виходять у світ, дають досить матеріалу для живої дискусії, ставлять перед нами різні проблеми — хоча б тим, чого в них немає. Якщо ми не будемо обговорювати цих творів, тобто не будемо виявляти інтересу до праці наших письменників, то нам доведеться попроситися з нашими мріями про таку літературу української еміграції, яка колись спричиниться до майбутнього розквіту української літератури у звільненій Україні.

А від літератури з "релятивною" вартістю великої користі чекати трудно.

Я. КОРОЛЕВИЧ

ВДЯЧНІСТЬ

З часів доісторичних і понині
Відомо, що собака — друг людині.
За це й собаці від людей «подяка» —
Як зрадить друг, то кажуть: «От собака!»

(*"Україна"*, ч. 12, 1965)

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.
PHONE: EM 8-6602

The Canada Pension Plan

ПЛАН ДАЄ ТАКІ КОРИСТІ:

**Пенсію при відході на відпочинок,
Допомогу для вас і ваших дітей при ва-
шій непрацездатності,**

**Допомогу для вдів, непрацездатних
вдівців і залишених дітей,**

**Одноразову виплату готівкою до вашо-
го спадку в разі вашої смерті.**

Повні пенсії для емеритів будуть виплачуватися в 1976 р. До того часу будуть виплачуватися про-порційні пенсії, починаючи від 1967 р. Допомоги для залишенців будуть виплачуватися від 1968 р., а допомоги для непрацездатних від 1970 р.

ТУТ ПОДАЄМО СКІЛЬКИ ВИ МАЄТЕ ПЛАТИТИ

Якщо Ви працівник у віці від 18 до 70 року жит-тя, Ви будете вплачувати 1.8% від вашої річної за-робітної платні між \$60 і \$5000. Це буде стяга-ти працедавець з вашої платні при виплаті. Ваш працедавець буде за вас також платити до Пляну таку саму суму, як платите Ви.

Якщо Ви працюєте для себе і є у віці від 18 до 70 року життя та заробляєте принаймні \$800 річно, Ви будете вплачувати 3.6% від вашого заробітку між \$600 і \$5,000.

Для працівників вплати починаються від січня 1966 р. Якщо Ви працюєте для себе, а Ваша вкладка у 1966 р. буде виносити \$40 або менше, Ви мусите заплатити свою повну вкладку до 30 квітня 1967 р. Якщо ваша вкладка перевищуватиме \$40 у 1966 р., тоді Ви мусите платити ратами так само і в тому самому часі, як Ви платите свій податок.

ЗМІНИ В СТАРЕЧИХ ПЕНСІЯХ

Старечі пенсії будуть виплачуватися в додатку до якої-будь допомоги управленої в рамках Канад-ського Пенсійного Пляну. У найближчих роках стареча пенсія в сумі \$75 місячно буде виплачува-тися не від 70-го року життя, а від 65-го року життя. У січні 1966 р. стареча пенсія буде випла-чуватися для 69-літніх осіб; у 1967 для 68-літніх осіб; у 1968 р. для 67-літніх; у 1969 р. для 66-літніх, а у 1970 р. і опісля для всіх тих, які ося-гнуть 65 рік життя.

*Видано
за наказом Міністра Народного Здоров'я
і Суспільної Служби Канади,
Достойної Джуді ЛяМарш.*

А світ може належати й нам...

Чудесні дива ходять по морях
І манять нас і закликають ніжно,
Та що нам їхній бунтівливий стяг,
Коли то стяг не нашої вітчизни!

Юрій ЯНОВСЬКИЙ

Очевидячки, говоривши так — що світ може належати й нам — мовиться не про заклання світу, а про місце в ньому, про стяги нашої Вітчизни на континентальних шляхах.

Безперечно, що світ, його множення в людському сприйманні, не відкритий остаточно, і наша доба в цьому відношенні не так далеко й відійшла, скажімо, від доби прямих наших найдавніших предків, трипільців, що одні з перших між людських племен біля трьох тисяч років тому приходили вже до абстрактного мислення.

Однак, ми говоритимемо тут про світ більше конкретний, земний. Відкриття в ньому, погодьмося, належать не одним водіям кораблів чи маршалам армій — завойовникам простору, у більшій мірі відкриття світів на землі належить завойовникам часу, що діють не силою чи зусиллями, а ідейним словом, думкою.

Не так давно наш письменник Василь Гайдарівський видав книжку прегарних новел та оповідань під назвою “А світ такий гарний”. Тепер, коли так багато говорять про катастрофу нашої планети від безглуздя, цей вислів гідний відкриття, за яке академії присуджують почесні нагороди. Так могла сказати людина, що має велике серце й досвід.

До книг, які приносять людям нові відкриття, належить також книга Володимира Т. Несторовича, близької мені й дорогої людини; із вдячності за його доброзичливість і взявся я писати цю рецензію, щоб пошанувати автора й відзначити його працю. При такій настанові мені доведеться говорити про позитиви книги. Зрештою, негативи вже були відзначені критиками й рецензентами, а то вже інша річ — слухати чи ні відзначені.

Обговорювану тут книгу можна назвати в багатьох відношеннях підсумком активного життя діяльної людини-громадянина. І це не тільки тому, що ось така праця увінчує понад семеридцятилітній вік людини, але й тому, що в багатьох відношеннях автор сповідається перед читачем за свій перейдений розмаїтий і довгий життєвий шлях: читач скоро розпізнає, що Юліян Рухлинський — авторів герой і багатьма рисами характеру й якостями свого серця наповнює автора.

Книга має назву “Серця й буревії”, це роман-репортаж, жанрове визначення досить ідентичне, воно найбільше підходить до такого типу прози.

Відкриває автор свій твір посвятою — “незабутнім землякам українцям — поселенцям на Далекому Сході, на Зеленому Клині, — що в воєнних і револю-

ційних буревіях рокрили нам, полоненим австрійської армії в першій світовій війні, свої ширі серця, які разом з нашими зайнялися полум'ям любови до спільної національної справи там і в Україні”.

Від цієї посвяти близько до розпізнання авторського задуму, до ідейної настанови роману, його теми, навіть ширше — до розпізнання багатотематики цілого твору. Тут ми стрінемося і з ідейними формуваннями провідного літературного героя — Рухлинського, що на ті часи складається на примітивний тип українця, який своїм духовним еством лишається непроминальним і до сьогодні. Стрінемося з великою кількістю “сателітів” головного героя — з цілим рядом другорядних героїв, бижчих і дальших до головного, що контрастують з ним або прямо протистоять йому. Стрінемося з серією подій, які своїм розвитком покладуться на цілого півсвіту: від Карпат — до Тихого океану. І, що найважливіше, стрінемося з тим процесом формування національних і державницьких поглядів у людей, що в тій чи іншій мірі були формовані подіями — погляди, і що в тій чи іншій мірі керували подіями, чи впливали на них — люди. Звідси й маємо у автора — серця і буревії.

Несторовичів герой дуже нагадує нам своєю істотністю ліричного героя Ю. Яновського з поезії, взятої за motto до нашої рецензії — він теж багато бачив чудесних див по морях, однак він байдужий до величних і славних стріваних стягів, бо то були стяги не нашої вітчизни: Рухлинський сповнений тугою за величчю й славою України. Це той літературний герой, що своєю істотністю виповнив великий літературний процес нашого відродження 20—30 років, він і сьогодні своєю суттю виповнює не менше великий літературний процес, що охоплює собою українську духову людину скрізь, безвідносно до місця її перебування.

Безперечно, доводиться говорити про істотність героя за його сутність, а не про ідентичність його чи прототипність до співставлюваних з ним пізніших героїв, бо ідентичність тут просто неможлива. Рухлинський — герой своєрідний і належить своєму часові й подіям: його можна співставляти, але не отожднювати.

Роман “Серця і буревії” має документальний характер, і до сприймання його треба підходити, маючи це на увазі. Це з одного боку — звіт, репортаж про дійсність півстолітньої давности, однак це й не мемуари, і не лише тому, що з фактичним матеріалом переплітається матеріал авторського домислу, але й тому, що вся прозова тканина твору має белетричний характер. Одночасно — це не самий звіт про події, але таки роман — це багате й яскраве розкриття психології й почувань взагалі, дум і поглядів багатьох людей, які в творі стали літературними персонажами.

Зрештою, жанрове визначення обговорюваної

тут книги не може бути принциповим, щоб за нього сперечатися. Міряти такий твір хрестоматійними категоріями не можна. До речі, годилося б тут сказати: хоча як багатий людський доробок у ділянці епічної прози, але сучасне літературознавство не має остаточного визначення жанру роману. Чому? Перечить цьому неокресленість самого жанру, чи, може, роману в літературі світовій, як і в нашій, українській, зокрема, взагалі не існує, лишився знищеним появою різновидів і багатством появ довкола жанру?

Роман, як жанр літературного твору, існує! Та його істотність така багата й неохопна, що годі тут дошукуватись будь-яких ужиткових означень і формул. Існує, скажімо, роман-хроніка, роман-біографія, роман-спогади, тож може існувати й роман-репортаж.

На цьому питанні довелося зупинитися лише тому, що для окремих рецензентів книги воно залишилося нез'ясованим.

Можна б ще сказати, що при всій своїй неохопності роман є виразно окреслений жанр, розмір тут не стає визначальним; ось чому, наприклад, максимально стислий твір "Вершники" Юрій Яновський міг назвати тільки романом, а максимально поширений твір "Повість полум'яних літ" Олександр Довженко міг назвати тільки повістю. Саме тому "На схрещених дорогах" Софії Парфанович є повістю, а "Серця і буревії" Несторовича є романом.

Репортажність Несторовичевого роману, очевидно, полягає в тому, що для повіствування про людей автор не вигадував романічної фабули, що одначе маємо в його книзі також (роман Юліана — Варі), не вдавався до вимисленої композиції, він пішов простою дорогою за історичними подіями, компонує в ході тих подій і своїх героїв.

Хай на такому жанровому виборі твору позначився журналістичний хист автора і досвід з пережитих подій, хай на цьому позначився навмисний вибір характеру твору — робити з цього висновок, що за прикладкою "репортажний" ховається жанрова недоконченість роману — немає жадних підстав, і давати тут авторові якийсь "кредит" було б занадто. Володимир Несторович безперечно вправний письменник, коли написав такий солідний твір.

Деякі критики й рецензенти чомусь завдають собі клопоту з того, що в романі "забагато еротики". Говорити так можна, мабуть, тоді, коли мати поширені очі на таку спокусливу річ. Книга Несторовичевої документальна, не лише тим, що її основу складають реальні факти. Автор-журналіст і кожну подію, кожне явище, кожну рису характеру своїх персонажів, кожний окремий прояв поведінки людей при кожних обставинах нотує ніби діагностик, він не проминає нагоди брати явища у зв'язку їх виникнення — як пов'язуються між собою причиною й наслідки. Така його творча метода. Його книга написана з пальцем на пульсі, багатюща матеріалом для широких студій того часу й людей у тих подіях. У книзі найде для себе багатющий матеріал не лише історик, соціолог, військовик, дослідник культурних явищ, але й психолог, чи навіть, психопатолог. І в цій особли-

вості полягає також документальність роману — його репортажна особливість. Тож, скажімо, ідентичні епізоди поведінки людей, які так часто трапляються в романі, наприклад, ті ж "еротичні" епізоди в кошах полонених, безперечно походять не від "слабости" авторової, а від його методи бути максимально ідентичним, як репортер. Психологія тепер стала засобом війни, знаряддям руйнування, і ми бачимо, що вже тоді, пів доброго віку тому, автор фіксує свою увагу на "тихому жахітті".

Сьогодні засобами психології й психопатології ведуться в цілих державах внутрішні й зовнішні війни, що своєю руйнівською силою, згубністю наслідків залишають далеко по собі так звані "гарячі" війни — війни, ведені зброєю. І Несторовичевої "еротика" дає тут вдячний матеріал для роздумувань і досліджень. Несторович — гуманіст, від нього треба було сподіватися спонукань до таких роздумувань. Підходити до заторкненого питання інакше, значить не розуміти й фальшувати авторові інтенції.

Поза тими патологічними явищами еротичного характеру, на яких автор, як документаліст, нотує свою увагу — як на людському нещасті, а не сластолюбстві, поза тими відступами в побутовий бік "еротики", у Несторовича ми стрічаємо прекрасні явища характеру його героїв у відносинах до жіночої статі й навпаки, а зокрема таких прекрасних, таких людських любовних відносин Юліана й Варі.

Одначе не в одній документальності, яка виявилась творчим засобом автора полягає важливість роману "Серця і буревії". Важливість твору Несторовича полягає й у чомусь багато більшому. Вона, ця важливість, полягає в тому, що автор впровадив у нашу українську свідомість такий віддалений край, заселений українцями, — далеку Зелену Україну. Тут Несторович досягає відкриття, про яке було зазначено напочатку. Отак, як, скажімо, Олесь Гончар впровадив український південь в нашу літературу, як, скажімо, наші "пролетарські" письменники 20—30 років впровадили в нашу літературу Донбас індустріальний, шахтарський, так Несторович впровадив в нашу літературу український Далекий Схід, хоч не треба забувати й "Тигроловів" Івана Багряного.

Заслуга авторова тут не в тому, що він взявся за таку тему, використав її, а в тому, що він відкрив характери людей, які пов'язують психологічно той далекий простір українських поселень з материковою Україною. Характерним тут є те, що у Несторовича його герой повертається додому без тих почувань, з якими лишають чужину: він тужить за рідною сім'єю в себе дома, але він з тугою лишає далеко-східню Україну, як перед цим, кілька років тому, лишив Західню Україну, будучи на ній полоненим. Тоді Юліан Рухлинський був конвойований, тепер його подорож без конвою, він, ніби, вільний. Але не воля, що прийшла йому особисто, забирає його почування. Уже на кораблі Рухлинський "...охоплював духовим зором проведені в Сибірі роки, особисто два останні на Далекому Сході, на Зеленому Клині. Спливали в його пам'яті переживання, зустрічі й розмови з тамош-

німи земляками. Стрінувши там близькі українські душі, він нітрохи не почувався чужим, самотнім. Хоч доля не дозволила йому воювати за Батьківщину, то все таки він, чим тільки міг, сприяв у пробудженні й зміцненні українства на Далекому Сході.

Чи не в цьому містилась синтеза його буття за останні роки війни й революції" (ст. 429).

Скажемо, що в цьому міститься синтеза цілого твору й авторського задуму, синтеза його героя Рухлинського, — вона полягає в пов'язанні двох далеких частин землі в одну українську цілість. Тож тепер і хочеться сказати у підсумку наших міркувань те, з чого зачинали — а світ може належати й нам. Його добувають у посідання не лише зброєю, але й творчою будуваною енергією, яка часто переходить своє зародження в ідейному творчому слові.

Володимир Несторович видав свій твір багато пізніше Самчукової другої книги трилогії "Ост", очевидно, що виношування твору в автора багато раніше за появу Самчукової "Темноти", тому так і хочеться поставити у послідовність те, що сказав Несторович перед тим, що сказав Самчук. Незалежність і самоістотність тут авторів самозрозуміла й очевидна, але хочеться сказати: коли б Самчуків Іван Мороз виявив прикладання своєї енергії не в концентрації в'язнів, а скажімо серед наших поселенців в Усурійському Краї, то його зусиллями освоєваний терен, рівний Франції, в'язався б також з Україною, а не з чужиною.

Так — світ, що його творимо, відкриваємо своїми зусиллями, може належати нам. Така ідейна вартість роману "Серця і буревії".

Можна б ще сказати про особливості повісткування Несторовичевого, воно в нього вправне й легке. Особливо вправно написаний розділ "Усурійське дівча". Стиль мовний рівний, книга легко й з захопленням читається до кінця. Отак для прикладу, не вибираючи, можна зацитувати початок книги:

"В густій чорній барві безмісячної ночі розгубились безслідно контури стовбурів лісу. Довкола темрява. Аж боязко, що очі посліпли... І тиша яка!.. Хоч ні. З боків десь таки чути як сплять люди. Дехто похраплює, то начебто вередує у сні чи навіть плаче. Лише спереду, де причаїлись ворожі ватаги, суне якась зловісна моторошна тиша. Юліянові Рухлинському вже вдруге здається, що це згряя чорних котів скрадається "відтіля". Він навіть в уяві бачить,

як вони ступають з лапи на лапу, обережно, щоб не тріщало сухе гілля під ними... І думає: дурне! Яким робом коти, звідкіля вони тут, де одна проти одної стоять озброєні ворожі армії, відділені річкою і засіками колючого дроту..." (ст. 7).

Тут ми пізнаємо автора як митця зображувати оточення й характери людей. Таку ж майстерність посідає автор у викладі матеріялу репортажного. Його книга наповнена величезною кількістю описів, відступів у роздуми авторські й роздуми героїв, багатством жодей і їх характеристик; особливо треба відзначити, що при такій великій масовості людей в романі, ви не помічаєте двох рис у персонажів не те що подібних, але навіть близьких. Багатству його фактичного матеріялу просто доводиться дивуватись, що цей матеріял вірогідний і ідентичний.

Культурний і думаючий читач найде для себе багато поживного в духовому відношенні, перечитавши роман "Серця і буревії".

УВАГА ТОРОНТӨ І ГЕМІЛТОН!

- БЕЗПЛАТНО чистимо печі (форнеси) і
- даємо БЕЗПЛАТНУ цілорічну 24-годинну обслугову печей нашим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ!

DNIPRO FUEL OIL LTD.

196 Bathurst St.

Toronto, Ont.

Телефон удень і вночі: EM 6-6539

DNIPRO FUEL OIL LTD.

AND

Service Station

857 Woodward Ave. — Hamilton — Tel.: 549-9634

КОРИСТАЙТЕ З НАШОЇ ГАЗОЛІНОВОЇ СТАНЦІ

509 Jane St. — Toronto — RO 2-1969

Юрій КОЛОМИЄЦЬ

РОЗКАЗУЄ ПОДИХ

Серед літа,
серед міста,
серед людей

широко

вікна відкриті,
і подих вечірній
колише,

турбує
задихану ширму.

Із зір
пелехаті
падають півні
на каштановий цвіт,
на конуси літні,
на китиці білі.

А на очах невимілі
розгади вечірні.

Якось тихо,
на подушку падає
подих

про мене,
батьків,
про людину...
І маленькі горби
з карбованим,
сірим камінням...

І розказує подих
про дерева — корінням
у небо
і вічність людську,
очима у землю.

ПІСЛЯ КІНОСЕАНСУ

Передрукуємо цікаву статтю Петра Масохи, яка, сподіваємось, цікавитиме наших читачів, бо це фактично протест України проти загарбання російськими окупантами спадщини великого українського кінорежисера й письменника Олександра Довженка.

Повість "Зачарована Десна" кілька років тому була передрукована в "Нових Днях" і наші читачі мають змогу відновити її в пам'яті й порівняти статтю з повістю великого Довженка. РЕД.

Перший титр, що з'являється на екрані великими літерами, — це "ОЛЕКСАНДЕР ДОВЖЕНКО". І ми, прихильники його творчості, радіємо з того, що знову почуємо живий голос великого творця, який вже чули (без нього!) в "Поемі про море" і "Повісті полум'яних літ".

Фільм "Зачарована Десна" поставила найближча до Довженка людина, його дружина і друг — режисер Юлія Солнцева.

Сценарій зроблено (в основному) на матеріялі одноіменної автобіографічної повісті Довженка.

Обізнаність із своєю, глибоко національною повістю допомагає і водночас заважає нам безпосередньо сприймати те, що відбувається на екрані. З першого ж кадру порівнюємо те, що вже склалося в нашій уяві, з тим, що показують на екрані. Боремося з несподіваним для нашої уяви показом людей, природи, самої дії, мови, музики, звуків і навіть кольору.

Вважаємо доцільною побудову кіносценарію у вигляді "монолога" — монолога митця про красу і щастя життя на землі. "Що життя прекрасне, що саме по собі воно є найкращим і найвеличнішим з усіх мислимих благ", — каже основний герой фільму — Олександр Миколайович, тобто Довженко. Та ми незадоволені з того, що письменник Олександр Миколайович, ведучи свій монолог на згадку війни, а потім на мирному будівництві, показаний як молодієвий спостерігач, він більше мочить, віддавши свої думи, спостереження і спогляди своєму ж таки голосу, який супроводжує його в більшій частині фільму. "Хто він? — спочатку питаємо себе. — Хто ця замислена людина?.." І тільки коли один з воєначальників фронту (арт. І. Переверзев) говорить йому: "Оце починається Україна", тоді ми починаємо по троху розуміти цього спостерігача війни, але весь час заперечуємо його молодієвість; вона суперечить образу самого Довженка, активного і полум'яного. Правда, артист Є. Самойлов у деяких ракурсах своїх навіть подібний на Довженка. Але, висловлюючись театральною мовою, він резонер, який не будить у нас гарячого захоплення, бо показує Довженка лише з одного боку — стриманого і замисленого.

"Зачарована Десна". Режисер і сценарист Ю. І. Солнцева. Виробництво "Мосфільму" та кіностудії ім. О. Довженка, 1964 р.

Протягом півторагодинної розповіді-згадки ми багато встигаємо побачити на екрані з того життя, про яке талановито написав О. Довженко у своїй "Зачарованій Десні". Звичайно, у фільмі дещо випало з того, що є в повісті, дещо показано в стислому вигляді, дещо внесено з інших творів Довженка (епізоди війни і будівництва). Але не це основне з того, що нас цікавило при перегляді фільму. Олександр Довженко! — ось хто в центрі нашої уваги. Самобутній і неповторний український радянський письменник, який у своїй "Зачарованій Десні" геніяльно намалював нам чарівну українську природу і своєрідних людей, серед яких він ріс і серед яких убирала в себе перші соки його муза, глибоконаціональна — довженківська!..

Ми, правду кажучи, з найпершого кадру ревно стежили саме за тим, наскільки правдиво й достовірно відтворене все це у фільмі. І, признаємося, ми були розчаровані і ось чому.

Поперше, Володя Гончаров — не Сашко! Цей милий міський хлопчик, перевдягнений в селянську сорочечку та штани, ніяк не виражає селянського хлопчика. Це "паинька-мальчик", сльозлива "душечка", а не прудкий і допитливий, цікавий до всього "селючок" з широко розкритими зеленими очима, який під час краси-косовиці плигав з кручі в Десну, купався, пив, як лошак, солодку воду, а потім вистрибував на берег і гайда по сінокошу. Не бігав, а літав!.. Режисер не раз знімає Володю "рапідом", щоб він ніби летів над землею. Ми ж хочемо бачити Сашків біг прудким, як лет. І це істотна різниця! Сашко дуже прудкий і активний у повісті (таким, очевидно, був і маленький Довженко).

Усе, що з'являлося по черзі на екрані у цьому фільмі: люди, гарбузи, огудина, дерева, соняшники, дід, баба, мати Сашкова — усе це, несподівано для нас, як нам здавалося, суперечило правді. "Не з тієї опери", — думали ми собі, не з того краю показані люди й природа. Вони не так рухаються, не так розмовляють, як на Україні біля Десни. Не той ритм у рухах, не ті риси в зовнішності, в обличчях. Можна було б навести безліч дрібних деталей, які нас неприємно вражали своєю неправдою і штучністю. Прикро, але так!.. Сталося те, що творчий колектив не мав достатньої обізнаності з життям, яке зображав у фільмі. Воно для нього було далеке й невідоме. Творці фільму не тими очима подивилися на життя, якими дивився сам Довженко, пишучи свою повість.

Вийшло так, ніби цю повість та недоброякісно перекладено у змалюванні людей, їхньої мови, у подгчі природи і звукового оформлення. Було б добре, коли б перекладачі та були на висоті кращих зразків важкого мистецтва перекладу.

Але в тім то й заковика, що творці фільму, ставлячися з великою любов'ю до самого Олександра Петровича, не осягли до кінця духу українського народу, його фольклору, природи, самобутності людей та їх звичаїв. Прекрасні, талановиті і досвідчені кінематографісти-режисери, артисти, оператори,

художники, композитор, як виявилось, підійшли до здійснення свого завдання з німецькими творчими за-собами.

Ми знаємо, наприклад, як важко українському акторові та перейти на російську сцену і навпаки — російському на українську. Минають буквально роки, аж поки актор правильно “завучить” на підмостках нової для нього сцени. Перебудова себе, перевиховання себе у всьому арсеналі зображувальних засобів проходить іноді у надзвичайних труднощах, у наполегливій роботі над собою, у тренуванні і культивуванні мови, у набутті правильного акценту та інтонації.

У фільмі ж “Зачарована Десна” трапився прикрий експеримент, який довів нам, що там, де зображується національний характер, потрібна довга й небаяка підготовка, яку в пляни кіновиробництва не завжди можна вкласти.

Ось чому в цьому фільмі так виграє артист Є. Бондаренко — виконавець ролі Сашкового батька (можна, звичайно, посперечатися про те, наскільки Є. Бондаренко відповідає цьому образу). І не тому тільки, що він зовні, як нам здається, неподібний на справжнього батька Сашкового, а тому, що він ні зовні, ні внутрішньо не відповідає рядкам з повісті, які висловлює у своїх згадках Олександр Миколайович: “З нього можна було б писати лицарів, богів, апостолів, великих учених чи сіячів — він годився на все”). Усе, про що розповідається у фільмі, йому природне й близьке. Чого, наприклад, немає в артистки З. Кириєнко. Як рона не намагається і в убранні, і в мові, і в поведках бути українською селянкою — матір’ю Сашка — це в неї не виходить. Як не виходять і образи в артистів, що грають: діда Семена, бабки, діда перевізника (останнього грає чудовий актор нар. арт. Радянського Союзу Борис Андреев. До чого ж хороший дід! — Але не той, не з Десни, не типовий). І як же на такому блискучому акторському тлі відомих артистів виграє дід — косар Самійло.

Корній Чуковський, говорячи про труднощі перекладницької роботи з інших мов, наводить зразки перекладів з Шевченкового “Кобзаря”. Так, наприклад, у вірші Шевченка “У тієї Катерини” один з закоханих запорожців каже:

“...Нема того в світі,
Чого б мені не зробити
Для цієї Катерини
За одну годину”.

В перекладі ж двох останніх рядків:

“За один часочек,
За один разочек (III)”.

“Страшно подумать, — пише Чуковський, — что этот оголтелый “разочек” читатели могли принимать за подлинный Шевченковский стиль”.

Звичайно, наведені приклади більше стосуються мовних перекладів, та ще й поезії, а до того ж геніального Шевченка, якого взагалі тяжко перекладати, і саме тому, “что украинский язык, — як пише Чу-

ковський, — так родственно близок русскому, что переводчик на каждой странице наталкивается на подводные рифы и мели, каких не существует при переводе с других языков”.

Ну як перекласти, скажімо:

Як у Дніпра веселочка
Воду позичає..

Як передати “веселочку”?.. “Радужечка”?

Тож подібними “радужечками” засмічено багато епізодів “Зачарованої Десни”.

Ми навмисне зупинилися на прикладах Чуковського, щоб підкреслити ту велику кількість труднощів, які стояли у творців фільму, що намагалися перекласти повість Довженка. Довженка, якого також важко перекладати, як і Шевченка. І хоч творчий колектив, намагаючися зберегти стиль повісти, цілі епізоди залишив в інтерпретації оригіналу (на українській мові), а подекуди вставляв у російську мову персонажів цілі речення з української, користуючись навіть мовним “суржигом”, — все ж це спричинилося до того, що знівечена стилістична краса “Зачарованої Десни”, порушена реалістична правда.

Сам Довженко був гранично достовірний у зображенні своїх персонажів, як в зовнішності їх, так і в їх мові. Яскравим прикладом цьому є його фільм “Щорс”.

Талановита знімальна група під керівництвом Ю. Солнцевої зуміла блискуче створити фільм за сценарієм Довженка “Повість полум’яних літ”. Там їм усе було більш близьке і знайоме, і не в такій мірі був акцентований фольклор, національний характер. У “Повісті полум’яних літ” ми почули живий голос Довженка. Це була величезна творча перемога всього колективу і, особливо, операторів, які на всю широчінь свого таланту розкрили перед нами героїчну і страхітливую картину Вітчизняної війни, картину велетенського герцю життя зі смертю.

Так само зараз нас хвилюють і художньо полюбляють ті кадри війни, що ми бачимо в “Зачарованій Десні”. Вся ж решта епізодів фільму, при всій винахідливості талановитої операторської групи під керівництвом головного оператора О. Темеріна, викликає у нас заперечення. Не під тим кутом зору і не через ту призму дивилися художники — оператори на деснянське довженківське Придесення. Не в тім ракурсі, не в тій тональності. Не той національний характер виражено, незважаючи на те, що зовнішнє — вбрання людей, природа і все оточення, уся фактура — все, так би мовити, українське. Не можна не згадати тут оператора Д. Демуцького в картині “Земля”. Його знамениті соняшники, воли, гарбузи, яблука! А які самотні і неповторні люди! І все це при обмежених можливостях тодішньої техніки чорно-білого кіно...

У “Зачарованій Десні” до нашої вподоби було показане те ж саме: і соняшники, і огудина, і гарбузи, і завітчані хатки, і дерева, і сінокіс, де відбувається чудесний епізод бійки косарів-дідів з-за копи-

ці сіна (цей епізод, за режисерською майстерністю, дорівнюється до клясичних зразків у кіні). А які трави і квіти на лузі!.. (Не треба було зрізати ко- сою квіти. Це викликає неприємне враження і зву- чить, як варварське нищення краси. Довженко ніколи б не дозволив собі таке показувати!) А Володя Гон- чаров — Сашко, який літає, ніби янгол-душечка, серед квітів голенький! А нічні кадри Десни з ле- вом! (Не розвинений режисерськи епізод виглядає як бутафорський). А падаючі зорі і місячна повінь із солов'їним шебетом! Усе це відтворено надзви- чайно. Так, ніби проспіваний гімн природі... Але про- співано цей гімн не на той мотив.

А коли говорити ще про музичне, звукове оформлення фільму, про його мелодику, то вона й зовсім невиразна. Нехай пробачить нам чудова ар- тистка З. Кириєнко, коли ми ще раз згадаємо її у зв'язку з цим. От вона — селянка, трудівниця-мати працює на городі, приказуючи: "Нічого так я не люб- лю, як саджати у землю, щоб проізошло, коли са- ме вилазить із землі усяка рослиночка, ото мені радість"... то хіба пасує вставлена в її монолог пі- сня "На городі верба рясна"? Може, тільки тому, що згадується город? Ця пісня зовсім не по змісту самої дії. Куди, наприклад, краще зажила б пісня, яка в дійсності була співана матір'ю Довженка:

Посадила огірочки
Низько над водою,
Сама буду поливати
Гіркою сльозою...

Не та мелодика фільму. Композитор не відчув своєрідної атмосфери подій. Крім гарної пісні стар- ців на базарі та кобзаря, ще правдиві церковні моти- ви батюшки з дячком під час повені, коли святять паски (занадто вже шаржовано подано увесь епізод рятівання людей), ми більше нічого у фільмі не по- чули. Ми не чули музики, яка б доповнювала і роз- кривала дію, а також підкреслювала згадуваний уже характер і колорит. Вона занадто сучасна і модерна, як модерне й те сонце, що першим з'являється на екрані. Воно скоріше дивує, а не вражає, ми диви- мося на нього здивованими очима, а не сприймаємо схвилюваною душею і серцем, як чарівну правду, про яку Олександр Довженко розказав нам у своїй "Зачарованій Десні"...

На додаток хочеться згадати ще слова Олек- сандра Довженка, що він написав у передмові до свого оповідання "Незабутнє": "Я хочу кожне слово

ПРИДБАЙТЕ СОБІ ЦЮ НОВУ КНИЖКУ!

Павло Малаяр, "ЧАЙКА", роман, що вийшов у видавництві "Нові Дні".

Це перша частина трилогії "ЗОЛОТИЙ ДОЩ". Ціна у звичайній обкладинці — 2.00 дол., у твердій — 3.00.

Замовлення слати на адресу:

P. Malar.
18983 Kentucky St.
Detroit 21, Mich., USA.

вирити в українській криниці і поста- вити їх чистими рядами. Я хочу їх вишити, як чер- воні квіти на холодних рушниках".

Ці його слова для нас, хто прагне відобразити творчість Довженка чи то на екрані, чи в театрі — мають стати епіграфом до його творів.

("Дніпро", ч. 5. 1965. Київ.)

БІОГРАФІЯ ПІСНІ

Бурхливий 1920 рік. Ішла громадянська війна. Лише недавно Київ було визволено від білополянців. На квар- тирі Якова Михайловича Яциневича, відомого україн- ського композитора і хорового диригента, колишнього помічника М. В. Лисенка по керуванню студентським хором, жило в той час четверо галичан. Усі вони були музикальні люди і часто співали чудових західньо- українських пісень, які з насолодою служав Я. М. Яци- невич.

Якось його увагу привернула незвичайна своєю мет- ритмічною будовою, яскрава й іскрометна пісня.

— Ой, сусідко, сусідко, сусідко,

Позич мені решетко, решетко, —

виводив один з постояльців, і Якова Михайловича вра- зила гра наголосів, що проходили в одному слові посту- пово через усі голосні звуки. Це було якесь незвичай- но, та й сама мелодія нагадувала скоріше угорський чардаш, ніж українську пісню, хоч одночасно в ній яс- краво відчувався український національний колорит.

Яків Михайлович негайно схопив олівець, аркуш нотного паперу, і незабаром мелодію пісні було заля- сано разом із текстом. Проте ця мелодія здалась Яци- невичу надто короткою. Це скоріш приспів до пісні, а не сама пісня, — думав він; тут бракує хорошого за- співу, який треба додати, і тоді пісня стане закінченим твором.

З запалом взявся композитор до роботи. Текст і ме- лодія заспіву народжувались одночасно:

Заспіваймо пісню веселеньку

Про сусідку молоденьку,

Про сусідку заспіваймо,

Серце наше звеселяймо!

Створені Яциневичем мелодія і текст так органічно з'єдналися з мелодією народнього наспіву, що тепер і уявити собі, здається, не можна, що обидві частини пісні створили різні автори в різні часи.

Незабаром пісню було розкладено на чотириголо- сий мішаний хор без супроводу, і її з великим темпе- раментом виконували на квартирі Яциневича друзі та знайомі, що експромтом утворили своєрідний вокальний ансамбль.

Але минуло ще чотири роки, поки створений Яци- невичем варіант пісні вийшов за межі його квартири і став надбанням усього українського народу. Сталось це в травні 1924 року. Яків Михайлович працював тоді в Одесі на посаді диригента місцевої державної хоро- вої капелі. І в одному з концертів він вперше прилюд- но виконав свою "Сусідку". Успіх був надзвичайний, і з того часу створена ним пісня дедалі частіше почала з'являтися в програмах хорових концертів. Численні ру- кописні копії її розійшлися по багатьох хорових колек- тивах, і це, безперечно, сприяло зростанню її популяр- ности.

Проте скромний і позбавлений практичного хисту Яциневич не подбав про своєчасне видання свого тв-

ру. З цього скористався якийсь Брешко-Зносковський і привласнив його, записавши "Сусідку" від свого імені на грамофонну пластинку. Очевидно, він вважав, що Яциневича немає в живих, і привласнення чужого твору пройде для громадськості непоміченим. Та "Сусідка" була вже так широко відома, що обман швидко виявився. Яциневичеві принесли пластинку з "твором" Брешка-Зносковського, і коли її прогнали, то виявилось, що запис нотка в нотку відтворює пісню Якова Михайловича. Тоді Яциневич написав "авторові" відповідного листа.

"Що ж це ви зробили?" — запитував він плагіатора.

Брешко-Зносковський відповів маловмотивованим вибаченням:

"Пробачте, — писав він, — але я нічого лихого Вам не зичу!"

Не досить етичний вчинок новозвленого "автора" не завадив невпинному зростанню популярності "Сусідки". Її виконували скрізь, починаючи з Владивостока і кінчаючи Західньою Україною. Великий успіх пісні спонукав Яциневича зробити різні перекладення своєї обробки. Так з'явився варіант пісні для хору в супроводі фортепіана для чоловічого хору в супроводі бандури.

Саме цей варіант взяла на своє "озброєння" Полтавська капеля бандуристів і повезла його по всій країні. Виконання "Сусідки" всюди проходило з великим успіхом.

"...Полтавці виконують, зокрема, ряд спеціально написаних для бандури п'єс. З них дуже сподобались дві п'єси місцевого композитора Я. Яциневича "Ой сусідко" і "Український танець", — писала в 1928 році про ці гастролі одеська газета "Вечерніе известия". Інша одеська газета — "Известия" відмічала тоді ж, що "виділяється у виконанні капелі "Вічний революціонер" Фрайка—Лисенка і винятково оброблена т. Яциневичем галицька пісня "Сусідка" з угорським танцювальним ритмом".

Та не тільки професійна, а й самодіяльна колективи захопилися цією обробкою. Вона міцно утримується в їх репертуарі й сьогодні.

Прошло 45 років з дня створення славетної обробки. Минуло 20 років з дня смерті її автора, який помер у м. Кропоткіні Краснодарського краю 25 квітня 1945 року. Але створена ним "Сусідка" живе і захоплює своїм бадьорим ритмом, життєрадісністю і оптимізмом.

Леонід КАУФМАН

("Культура і життя", 25. 7. 65. Київ.)

Ігор ШАНКОВСЬКИЙ

ПРОТИ МІЩАНСЬКОЇ РЕАКЦІЇ НА "МОДЕРНУ" ПОЕЗІЮ

Написати декілька критичних завваг про українську «модерну» поезію на еміграції мені хотілося вже давно; а потім думаю — фе... «краще не чіпати»... як каже народна приповідка в більш непристойній формі. Але сталося. Дві події таки довели мене до цих критичних міркувань. Перша — це рецензія поета М. І. Мандрики «На хибній дорозі» (див. «Український Голос», Вінніпег, 21 липня 1965; ч. 29. стор. 10-11); друга — це розмова, до якої я мав нагоду прислухатися недавно. В розмові завзято сперечалися на тему «модерної» поезії на еміграції. Мене ж зацікавила одна думка, навіть закид:

«Ви кажете, що ніхто не має сміливості виступати відкрито проти цього «кодла», яке називає себе «ню-йоркською» групою; ви доказуєте, що ця група, т. зв. «модерна» поезія, має своїх опікунів, заслужених літературознавців? Воно ніби так. Але знайте, що винне тут наше міщанство. Так, міщанство! Люди мовчки ковтають гниль, богохульство, незрозумілі витребеньки, західноєвропейські запаморочення лише тому, що бояться. Бояться признаватися, що не розуміють. Бояться осуду, бояться ставати «відсталими», бояться насміху; бояться, що назвуть їх «старовірами», причеплять неучтво. І тому люди мовчать. А коли мова зайде про «модерну» поезію, то вони усміхаються, вдають, що їм усе подобається, що все зрозуміле: вони навіть хвалять «модерністів». А це ж міщанство. Міщанство — та й годі!»

Коли ж узяти до уваги, що на Україні, після розвінчання т. зв. «культу особи», пробилася ручаєм і ринула насправді модерна, жива, захоплююча у своїй хвилюючій простоті поезія — то заста-

ватися міщанином і мовчати далі не можна. І тому я вирішив приєднати свій голос до вчасного голосу поета Мандрики.

Між іншим, мене цікавить, чи т. зв. «модерна» поезія на еміграції оригінальна бодай думками, бож навіть примітивні сьогодні розуміють під якими впливами вона постала. Подивимось: книжка «Життя в місті», автор Юрій О. Тарнавський, в-во «Слово», 1956. Перший вірш:

АФОРИЗМИ

*хто ти?
я хочу бути щасливим!
нащо ти живеш?
каміння теж лежить на дорозі!
чому ти живеш?
каміння теж лежить!*

Духовний батько «модерністів» у Нью-Йорку — Юрій Левріненко — у своїй антології «Розстріляне відродження», в-во «Культура», 1959, на стор. 276 подає цитату з В. Порського про творчість Е. Плужника:

«Остання збірка поезій Плужника «Рівновага» — це документ перемоги «духової людини», що серед какофонії доби знайшла собі «тишу», душевну рівновагу, певність своєї правди, красу «світу єдиного» серед загального розпаду — «міцний зв'язок між днем біжучим і простором часу».

Беремо до рук збірку Е. Плужника «Рівновага», Авгсбург, 1948; і на стор. 19 знаходимо таке:

*Каменя один приділ — лежати,
Вітрові один закон — летіти!
Тільки я поставлений питати
Як не цілі, то бодай мети...*

Та хоч як — в лиця свого поті —
Зважу міру явищ і подій, —
Камінь той лежатиме і потім,
Вітер той летітиме й тоді.

Як бачимо, здається, подібно до «афоризмів». Від цього відпадає охота далі листувати книгу Тарнавського. Подібне знаходимо і в Жені Васильківської (див., «Нові опезії», ч. 2, стор. 39), але вона доводить, що Плужникові далеко до божества, бо Плужник приділив каменеві лежати. Женя вирішує, що в камінь треба вдмухнути життя, а вітер приречений на загибель, його треба «згасити» (як свічку! — І. Ш.):

Багато листя зчорніє в снігу,
хоч камінь житиме.
Багато струн затихне в лісі,
як згасне вітер.

(«Пісня трав»)

Здається, все ясно. Після цього відпадає охота читати далі твори Васильківської.

Але годі. Запозичення трапляються і несвідомо. Тому треба не лише багато писати, але й багато читати, щоб знати, що своє, а що чуже.

Дуже вдало завважує Мандрика у вищезгаданій рецензії, що в модерній поезії «легко блудословити». Прикладом може послужити розстріляний поет Кость Буревій, що став відомий у свій час як «Едвард Стріха», і «блудословив» настільки вдалі, що, як пише Юрій Шерех-Шевельов (див. «Едвард Стріха. Пародези, зозентропія, автоексекуція». В-во «Слово», 1955, стор. 252):

«Стріха зумів свої події подати так, що предстванники висміюваних ним літературних течій прийняли їх за чисту монету і — на великий скандал, собі на глум — вмістили їх цілком «всерйоз» у своїх журналах».

ПЕРША УКРАЇНЬКА ОПАЛОВА ФІРМА

Future Fuel Oil Ltd.

& Service Station

945 Bloor St. West — Toronto, Ont.

24-ГОДИННА

СОЛІДНА

І СКОРА ОБСЛУГА.

Чищення і напіва форнесів безплатно.

Скористайте з доброї нагоди і замовляйте
оливу в нас.

Наші телефони:

Телефон бюро: LE 6-3551 Уночі: RO 2-9494

Як відомо, Стріха добре покепкував із тогочасних футуристів, які на чолі з М. Семенком вже з кінцем 20-тих років почали «модернізаторствувати» і принесли в українську літературу: «еротези», «порнографізи» та ін. Мандрика помічає і вдало рецензує подібні прояви в поезії Б. Бойчука, він, між іншими, нотує такі рядки з нової збірки Бойчука «Вірші для Мехіко»:

І тоді зійшло в душі моїй бажання
намочити похіття рукав,
і прийняти білу пісню стеген (стегон! - І. Ш.)
ріками пробуджених долонь,
плоттю просякаючи крізь теплий вигін
на твого тіла стиглий льон...

(стор. 15)

Мандрика далі подає вичерпні критичні завваги; ми ж порівняймо рядки Бойчука до «славнозвісних» досягнень футуристів, про яких зараз лише силою факту згадують в історії української літератури. Перед нами знову книга «Пародези, Зозентропія, Автоексекуція», про яку згадувано вище. На стор. 181 - 182 читаємо:

«Читаючи «еротези» та «порнографізи» М. Семенка, читаючи такі рядки в «Барабані» Г. Шкурупія, як:

Очі твої підо мною,
перса
і тіло твоє...

— читаючи все це на сторінках їхніх видань, я маю право поцінювати його, як порнографію, тим паче, що в книжках Михайла Семенка воно й кваліфікувалося так, маючи наголовки: «еротеза», «порнографіза» тощо. Прочитавши на ст. 587 Семенкового «Кобзаря» ще таку порнографію:

Перса твої
Мої:	
Я їх цілував.	Тіло твоє
Ноги твої	Моє:
Мої:	Воно тремтіло.
Я їх пестив.	Ти —
Між стегон твоїх	Моя:
Мох:	Ти віддалась. —

я вирішив висміяти оці порнографічні вправи, розбивши цей мотив у вірші «На хвилі 3000 метрів»:

Allo!	Золотую Зоце,
Allo!	Цілую в зуби,
Allo!	в перса
Гукає Едвард:	etc.
— Семенко!	Чи ти відчуваєш
В цей момент	щонебудь,
Я коханку свою	Михайль?

Цю пародезу Е. Стріхи, як і всі інші, розраховано на те, щоб до читача дійшла пародійність. Мотів тут була проста: «Геніє», чи ти відчуваєш, що з тебе кепкують?»

Згадувати про всіх інших з нью-йоркської групи означало б повторюватись, усі ж вони до безнадії подібні до себе. А подібностей між ними та померлим футуризмом в Україні читач нехай дошукується

ся сам. І тут мимоволі насовується питання: яка ж вона в біса «модерна», та сьогочасна поезія нью-йоркської групи? Усі вони, члени нью-йоркської групи, безіндивідуальні, усі зарозумілі, клановиті; зневажливо посміхаються на критичні завваги, живцем клять із міщан, що вдають, ніби розуміють їх «поезію».

Жаль лише, що до них пристав справді талановитий Василь Барка, якого люблю й шаную. І Богдан Рубчак, у якого можна помітити пагіння доброї опезії.

Нарешті хочу підкреслити, що всі мої завваги подаю читачам на розгляд, бо вже крайня пора покінчити з міщанством і зайняти таке або сяке становище. Пора виполоти наш еміграційний літературний городець.

Мандрика справедливо питається в читачів:

«Що ж принесуть українському народові наші епігони нігілізму, морального маразму і заперечення духових святощів народу, замість оборони й страждання їх? Хто в Україні зрозуміє їхню каламуть? Кому та каламутя потрібна? Чи будуть їх затуманені й покалічені слова джерелами надхнення, радості, гніву, печалі нашого народу, як були і будуть слова Шевченка...»

Тут посмію перервати правдиві слова Мандрики і також закінчити власні висновки «Посланиєм» великого Тараса:

*Ох, якби те сталось, щоб ви не вертались,
Щоб там і здихали, де ви поросли!
Не плакали б діти, мати б не ридала,
Не чули б у Бога вашої хули.
І сонце не гріло б смердячого гною
На чистій, широкій, на вольній землі.
І люди б не знали, що ви за орли,
І не покивали б на вас головою.*

3 МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ

ПРЕСОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ІНТЕР ЕТНІК ФОРУМУ»

14 вересня в готелі "Кінг Едвард" у Торонті відбулася пресова конференція недавно створеної організації "Інтер Етнік Форум", завданням якої є скоординування всіх етнічних груп Канади у боротьбі проти російських комуністичних поневолювачів.

Конференцію відкрив і головував на ній фактичний творець "Інтер Етнік Форуму" і його голова католицький священник Дж. Е. Бранч. У конференції взяли участь і представники центральної різниці національних організацій Канади, а також колишній посол до парламенту Канади Фред Стінсон (консерват), посол до парламенту Канади д-р С. Гайдаш (поляк, ліберал).

Конференцію скликано провозом "Інтер форуму" та торонтським відділом Комітету Українців Канади. Скликано її з приводу Міжпарламентарної Світової Конференції, яка саме відбувалася тоді в столиці Канади, і делегатам якої вислали відповідні меморандуми у справі російського колоніалізму.

Д-р Й. Кіршбаум представив учасникам редакторів етнічної преси Канади, а також кореспондента англо-

мовного щоденника "Торонто Дейлі Стар", а голова КУКУ д-р Йосип Бойко — представників центральної різниці етнічних груп, які взяли участь у конференції.

"БУДІВНИЧИ КАНАДИ, 1965"

Вже майже стало традицією закінчувати Всеканадську виставку в Торонті фестивалем народного мистецтва етнічних груп Канади. Цього року це зроблено вже втретє. Організовує й керує цими фестивалями Рада Народнього Мистецтва при міській раді Торонта. Очолює цю Раду наш земляк редактор Левко Косар, який цього року був і постановником фестивалю.

Фестиваль проведено зразково щодо організації його. Якість виконання була настільки висока, що іноді складалося враження, що виступають професійні артисти, що відзначили майже всі критики канадських часописів: англомовних і етнічних, а також і музичні критики радіо й телебачення.

Порівняно з минулими роками, у програмі фестивалю зроблено значні зміни. Цього року основою програми були народні танці, коли двох попередніх років участь брали й великі хори, які виступали або самостійно, або разом зі своїми танцювальними групами. Розуміємо, що це спростило справу організаторам фестивалю, але надало одноманітності програмі. З хорів виступав лише великий зведений хор, що виконав кілька популярних канадських пісень під загальною назвою "Канада Співає". Пісні аранжував Річард Джонстон. Признатися, ані самі пісні, ані їх виконання не зробило враження на публіку, тим більше на українську, бо ми маємо зavelнікі вимоги і до хорошого виконання, і до самих виконуваних творів.

Не зробив також великого враження на публіку і досить добрий французький хор із Квебеку, який є ніби ліпшим хором і саме тепер повернувся з подорожі по Європі.

У фестивалі взяли участь 22 ансамблі різних національних груп, а саме (подаємо їх за порядком виступу): італійці, росіяни, шотляндці, французи, латвійці, тирольці, японці, гавайці, моравські словаки, поляки, словаки, греки, македонці, ірландці і українці. Разом у фестивалі взяли участь коло п'яттори тисячі танцюристів, співаків та музик.

Мабуть, найбільш відносно виглядали групи: данська, російська, польська. Дивували росіяни, які виразно наслідували український танок, користалися навіть з української музики. Звичайно, від цього не ми втратили, а вони.

Українців цього року заступав танцювальний ансамбль МУН "Калина" (Торонто) під керівництвом С. Джугана. Заступав цілком гідно: наша група була найкращою, тим більше, що її дано у фіналі і наші танцюристи виступили перед фронтом усіх учасників фестивалю. Коли заповідач Джон Деннет, який дуже гарно заповідав і відреккомендував кожну національну групу, здавалось би сухо й лаконічно заповів: "Тепер канадські українці!", то це сприйнято бурєю оплесків і свистів: мовляв, тут спеціальних рекомендацій не треба — це відомі нам усім співгромадяни, які себе не осоромлять.

Почався складний, повний сили й радості "Топак". Признаюсь, що я побоювався, бо це ж нова для мене танцювальна група — бачу її вперше. Та вже з самого початку страх зник: відчувлось, що танцюристи, як на аматорів, дуже вправні. Керівник ансамблю уклав у свою композицію чимало хисту, вивів складний танок зі смаком, ніде й ні в чому не перейшов міри. Одяги як для аматорів (та ще в Канаді, а не дома), теж були

добрі. Новиною для наших аматорських танцювальних колективів був темп: окремі частини не переривалися паузами, які просто знищують танок, кладуть печать примітивізму на весь колектив. Техніка добра. Коли звичайно дівчата ще сак-так танцюють, то в хлопців переважної більшості наших танцювальних груп такі важкі й нековирні руки, що видається ніби їх ноги й руки з дерева. Цього разу такого враження не було. Десяти-тисячна маса глядачів палко оплескувала "Калину". Це був повний мистецький успіх. Може з цієї "Калини" колись справді виросте добра танцювальна одиниця. Але для цього не треба чадіти, а невпинно й невтомно працювати.

На святі виступили з промовами голова міста Ф. Гівенс, міністер оборони Канади Пол Геллер і голова Державного Комітету по відзначенню століття Канади, яке відбудеться в 1967 р., Джон Фішер, якого популярно звуть "Містер Канада", і заявив, що цей фестиваль буде зразком для програми етнічних груп у святкуванні століття Канади. Фестиваль зфільмовано.

Дирекція виставки вшанувала фестиваль тим, що з ним поєднано церемонію офіційного закриття виставки: на сцену вийшли всі члени Ради Всеканадської Виставки, гол. директор сказав коротку промову, прочитано молитву, під звуки духової оркестри спущено прапори і відспівано канадський гімн.

Етнічні групи в Канаді з кожним роком відіграють у Канаді все більшу й більшу роль, фестивалі "Будівничі Канади", які відбуваються в Торонті, надають виставці своєрідної мистецької краси і піднімають мистецький рівень Канади. Відбувається мистецьке взаємобогачення громадян, відкриваються людям нові світи. Це дуже добрий почин, який треба тільки вітати.

ДОПОВІДЬ ВІРИ ВОВК У "КОЗУБІ"

Сьогорічний сезон "Козуб" розпочав 17 вересня сенсаційною доповіддю поетеси Віри Вовк, яка розповіла козубівським гостям про свої враження з України, де вона пробула довгий час: тільки в Києві була вона 10 днів, а крім того була в Харкові, Одесі, в Криму, у Львові й Ужгороді.

Ожочих послухати "живе слово" про Україну виявилось багатенько поверх 200 осіб. І це дуже добре, бо було б дуже погано, якби еміграція вже нічого про Україну й чути не хотіла.

На вечорі не обійшлося й без "політичних емоцій". Деякі розкішні пані із "стоп'ятивідсоткових патріоток" ставили Вірі Вовк усіякі можливі й неможливі запитання. Наприклад, почувши, що вона їхала поїздом уночі, запитано її й таке: "А чого це ви там їздили все вночі та вночі?" І то питається так, ніби Віра Вовк зрадила Україну, що їхала через Карпати вночі. Треба сказати, що й Віра Вовк, будиши солідно атакованою отакими "вельми патріотичними запитаннями", зіяковіла і сказала: "Коли там якось так поїзди ходять..." Ніби справді в Україні поїзди вдень не ходять...

Бойова наша поетка Віра Ворскло, як відомо, людина понад усяку міру чутлива й темпераментна, — узяла дуже голосне слово й вигукнула: "Ви нам говорите таке, що день-у-день пишуть комуністичні газети! Ми й так заражені комунізмом. Ви перетворюєте "Козуб" у комуністичну ячейку! Ідьте не по Канаді, а забирайтесь в СРСР" і ще щось у такому ж стилі і й дусі... Дехто почав реготати, дехто плескати в долоні, а голова "Козуба" п. Боднарчук почав дуже темпераментно позбавляти Віру Ворскло слова. Було справді весело.

Читачі пригадують, що в попередньому числі я до-

магався від "Гомону України" й від інших "стоп'яти-відсоткових" часописів не промовчували виступу Віри Вовк на літературному вечорі в Києві. І "Г. Україн" таки не втерпів і в числі від 25 вересня озвався одією нотаткою, яку передруковуємо тут повністю.

НОВІ "ЛЕГЕНДИ" ВІРИ ВОВК

В Торонтському клубі "Козуб", 17 вересня ц. р., поетеса Віра Вовк (Селянська) прочитала виїмково численно зібраній публіці свої враження з відбутої подорожі по СРСР, а зокрема по містах УССР. Преса на еміграції принесла вістку, що Віра Вовк в часі свого перебування у Києві читала свої переклади на українську мову з нагоди окремого вечора, присвяченого французькій поезії.

Після того советська преса назвала Віру Вовк не лише українською поетесою, але теж суспільною діячкою в Бразилії. Щоб не лишити цього нового титулу необґрунтованим, Віра Вовк вирішила, повернувшись з поїздки по Україні, більше присвятити уваги "суспільній діяльності", як поезії. За кілька тижнів перебування в СРСР поетеса і філолог перемінилася в "совєстознавця". Україну вона побачила в рожевих кольорах, як нікто до неї. Розказала низку "легенд" та "елегій", від яких дехто на залі не міг втримати рівноваги. Впали слова: "ви нам говорите те, що пишуть большевицькі газети. Ми й так заражені комунізмом! Хочете з тим їхати по Канаді?" Констернація і замішання було тим прикріше, що це були висловлення членів клубу "Козуб". Виходить, навіть своїм було досить!

У "Вільному Слові" написали щось таке, що ніяк не второпаш, з чого і з кого "Вільне Слово" вдоволене, а з чого й кого ні. Голозу "Козубу" названо там "сльозоточливим русини́", а про Віру Вовк то таки сказано щось дуже невизрає.

Усно ж у католицьких "націоналістичних" колах про Віру Вовк почали ширити такі поголоски: "Засиділась у тому католицькому університеті і вже зовсім одуріла, то не знає, що й говорить..." "Вона взагалі ніколи нічого не знала" і т. д. В інших газетах покищо про доповідь Віри Вовк нема нічого, хоч другого дня по доповіді в "Козубі" вона вже читала свою доповідь в Оттаві, а третього у Монреалі.

Як читачі бачать з нотатки в "Гомоні України", виходило б так, що Віра Вовк агітувала в "Козубі" "за рідну партію і правітельство". Я доповідь слухав і заявляю з повною відповідальністю: Віра Вовк ані партії, ані окупаційної влади в Україні жодним словечком не похваляла. До речі, її доповідь записана двома звукозаписувачами і це легко перевірити. Отож "Гомін України" своїх читачів дурить і цього разу.

У кінці своєї нотатки "Гомін України" пише: "Констернація і замішання було тим прикріше, що це були висловлення членів клубу "Козуб". Тут "Г. Україн" знову обманює своїх читачів, бо як ми сказали вище, "бойову промову" сказала Віра Ворскло, яка не тільки, що не є членом "Козуба", але ніколи ним і не була, а навпаки: вона член літературно-мистецького клубу, головою якого є один з редакторів "Г. Україн". Негарно, ланове, так обманювати читачів. Дуже негарно!

Цілу серію запитань Вірі Вовк поставила пані Л. Вертипорох, яка теж ніколи членом "Козуба" не була, а є великою активісткою в ЛВУ, зокрема в його жіночому відділі. А члени "Козуба", які брали слово, то Віру Вовк дуже хвалили...

Читачі запитають: а що робив ти — хвалив чи гудив

Віру Вовк? І що думаєш про її доповідь? Ані хвалити, ані гудити, а мовчав, бо мусів мовчати. Після "бойового" виступу Віри Ворскла я (в перерві) підійшов до нашого голови і сказав, що по перерві прошу дати мені слово, щоб трохи справу вирівняти і скерувати дискусію на правильні рейки. Наш голова перелякано замахав руками і сказав, що це непотрібно, що справа може "знову розгорітись, тому я більше слова нікому не дам". З тим я й пішов від нього. Але коли Віра Вовк прочитала один свій вірш, то він дав слово кільком особам, а я вже не посмів удруге набиватись. Ото й мовчав.

Чи я вдоволений з доповіді Віри Вовк? Від початку й до кінця ні. А чому, то зараз і скажу. У доповіді фактично нічого не сказано, хоч дехто вважав, що в ній сказано дуже багато. Єдине, що Віра Вовк сказала виразно: люди чистенько й добре виглядають, що літератори, зокрема поети, великі гуманісти й ідеалісти, що вони культурні й делікатні в поведінці і що вони до неї гарно ставились. Це, до речі, і вся її агітація "за партію і правительство". Це правда, але щоб це знати, то ніяк не треба було йти на доповідь Віри Вовк — це кожна нормальна людина знала й до доповіді.

А більше нічого доповідачка й не сказала. Напр., про М. Бажана було сказано лиш таке: "Ми приїхали на його дачу в Кончій-Заспі і застали його в ягіднику. Він був у великому капелюсі... Він мені сказав дуже приємну новину, що остання книжка, яку тримав у руках Максим Рильський, були мої "Чорні Акації". І це все про Бажана, який тепер вняткове прихильно ставиться до молодих поетів, помагає їм, часто боронив їх, ну, і є ж таки великим поетом. Чи варто було збирати яких 225 осіб, щоб вони аж стільки почули про Бажана?..

"Ми прийшли до Бориса Антоновича-Давидовича і з'їли в нього велику миску полуніць..." І це все про великого письменника, який був майже 25 років на засланих і твори якого на еміграції знає кожна культурна людина. Чи варто було сликати яких 225 осіб, щоб аж стільки почути про Антоновича-Давидовича?..

"Ліна Костенко? Ах, ах, це чудова висока блондинка з великими, великими синіми очима..." Оце і все про поетку, яку еміграція готова живою на п'єдестал поставити! То чи варто було... і т. д.

"Світлана Йовенко? Це же зовсім молоде дівча.. Їй ще, мабуть, і двадцять років немає.. Та що можна сказати про неї, порозмовлявши з нею лише п'ять хвилин?" І це все про молоду атлявну поетку, яку вся еміграція теж добре знає і дуже нею цікавиться. То чи варто було... і т. д.

"Акації в Україні цвітуть не чорним, а такім білим..." То чи варто було і т. д. А от варто було б сказати, як Максим Рильський, останньою книжкою якою була збірка В. Вовк "Чорні акації", дивився на "нарочиту оригінальність" у поезії. Але про це доповідачка нічого не сказала. Та я її доповню: загляньте в "Нові Дні" ч. 176 і прочитайте бодай сторінку 13-ту. Усі знають, що акація цвіте білим, а от я скажу, що чорним і буду "страшно оригінальною модерністкою..."

Ставлять питання: "Якою мовою в Україні відбуваються телевізійні пересилання". Відповідь: "Я на телевізю не дивлюсь і дома — не люблю її, то мені там і в голову не прийшло заглядати на телевізійний екран". То чи варто було... і т. д.

Говорила доповідачка і про мистецтво, про архітектуру тощо. Не подобався їй новий Хрещатик: дуже важка й старомодна архітектура! Можливо, бо з фот нам важкувато оцінити П. Хот ми б хотіли знати, як та

"важка архітектура" допасована до пейзажу, бо одна справа будинок із сталі і скла на березі моря в Бразилії, а друга — такий будинок у Хрещатому Яру.. Але архітектура Києва аж ніяк не починається й не кінчається на новобудовах Хрещатика. Доповідачка і словом не згадала інших районів Києва, вона, мабуть, і не помітила, що в Києві зібрано майже всі стилі з усіх епох майже всього світу. Вона говорила про жовті будинки в Одесі й порівнювала їх з південною Америкою, але не сказала навіть того, що в Києві теж майже всі будинки жовті чи білі, а як де й був червоний чи сірий, то його просто обминали. Вона не помітила й того, що ці кольори збільшували "сонячність" Києва, яка так чарує всіх, особливо чужинців.

Говорячи про літературу, зокрема про поезію, а також і про малювання та скульптуру, В. Вовк намагалася провести якусь межу між "старим поганим" і "новим добрим". Відчувалася думка, що молоді не дають змоги знайти свого "споживача". От, молясь, група модних мистців, а серед них є й дуже цікава скульпторка Феодосія Бриж, але вийти на денне світло їм важко — їх ніхто не знає не тільки на еміграції, а навіть і в Україні.

Це, звичайно, неправда. На щастя, в Україні молодь просто валом валить у всі ділянки мистецтва, а особливо в літературу. Щодо Феодосії Бриж, то про неї не раз писали часописи в Україні, вона навіть мала свої власні виставки. Відома вона і на еміграції: просимо читачів узяти "Нові Дні" ч. 159, розкрити їх на сторінці 20 і матимете нагоду милуватись працями Феодосії Бриж, побачити її саму за роботою і прочитати статтю про неї. Про цю скульпторку були відомості і в інших еміграційних часописах — Ф. Бриж еміграції відома. Зі слів доповідачки можна було подумати, що Ф. Бриж "модерністка", але побачите з її праць (хочби з її "Ладі"), що вона не забуває в стіни цвяхів і не підписує під ними "Мавка" або "Богородиця", а лише шукає (і то дуже успішно!) нових засобів виразу ідеї твору у класичних формах.

Можна було почути багато всяких "ах, ах": "Ах, Київ! Ах, які поети! Ах, як я з одним з них дружила, але не скажу, з ким саме! Ах, це було десять днів мрійної казки! Ах, як там шанують поетів і люблять поезію! Ах, це була справжня симфонія щастя!" І цих "ах" було стільки, що наші "стоп'ятивідсоткові патріоти" почудіті від них і, не чувши від доповідачки доказу на жодне з цих "ах", вирішили, що Віра Вовк так захоплюється окупаційною владою в Україні і "рідною партією", тому й посипали на неї всім, чим тільки вони єдині й уміють сипати. І бідна Віра Вовк даремно стала об'єктом їх нападів — весь цей "стоп'ятивідсотковий шуррум-буррум" безпідставний.

Віра Вовк, на моє здивування, не зуміла в своїй доповіді подати жодної деталі, вона не побачила справжнього життя, не зустрілася з народом, а тільки з високостваленими інтелігентами, зокрема з такими, як поет Павличко, який возив її своїм власним авто. Що ж, Павличко подавав коліс надії. Його вірші коліс друкувалися і в "Нових Днях". Та коли він почав "пресмикається", то його віршів у нас більше нема. Знаємо, що Павличко заявив, що у Львові він не має публіки, яка б "його ціннила й розуміла", тому переїхав до Києва. У Києві треба було приписатись в адресному столі, а для цього навіть поетові, який пише дуже партійні вірші, треба було мати довідку з місця праці (це ж вам соціалізм, а не капіталізм!), тому його влаштували на працю в кінофабриці ім. Довженка. Приписався. Із'їзть тепер власним авто і т. д. Словом, відразу перескочив

у добу комунізму... А народ? "Ох, ох!" І ще раз "ох, ох!" Бо якби Павличко думав і писав про націю й Україну, то він, як і покійний В. Симоненко, не то що не мавби власного авта, а навіть і пари карбованців на квиток на поїзд чи автобус, щоб хоч раз за 2—3 місяці поїхати до Києва, щоб зустрітись зі своїми друзями, в нього не було б. То чого це я так маю "ажкати", що він має власне авто?

У доповіді В. Вовк були й такі "недогляди": "Ти віриш у Бога?" — питає П один з поетів. "Вірю", — відповідає вона. "А от я безбожник!" "Якщо всі безбожники такі, як ти, то я певна, що Бог таки є!" — відповідає В. Вовк. Хочеться запитати: а припустімо, що ви його не зустріли, або ця "глибоко-філософська розмова" не відбулась, то ви таки не були б певні, що Бог є і аж у Києві вас "навернули" на цю думку? Тут же доповідачка робить відступ: вона висловлюється за реформу християнства, бо щоб "навернути ту молодь до Бога", то треба викинути з християнства усе старе, примітивне і т. д. (мабуть усіякі мощі, ікони, причастя чи що ще?) Мені здається, що якщо суть сучасного християнства бачити лише в цьому, то значить стати нарівні з радянськими космонавтами, які піднялися на яких 150—200 миль над землею поверхню і після того "науково" ствердили, що Бога нема, бо вони ані стільця, на якому він сидить, ані ліжка, на якому спить, не бачили... Не подумайте лише, що я закидаю В. Вовк безбожництво чи щось подібне. Ні, я тільки не згоден з нею, що коли з пашої церкви викинути національний обряд і деяку символіку, то це наведе до неї "ту молодь".

Християнство й так стало реформується від перших початків аж до сьогодні. Уже є сотні, як не тисячі усіхких "реформ": католики, англікани, реформісти, об'єднані, лютерани, євангелісти, баптисти, п'ятидесятники і навіть Свідки Єгови. Як ще можна і треба реформувати християнство? Уже й так є з чого вибрати. В одному згоден з Вірою Вовк: сучасна українська людина, а особливо письменники в Україні, виняткові гуманісти. А їх любов до людини є доказом, що вони стоять дуже близько до Бога. Але для цього не треба було їхати аж у Київ — це можна бачити з їх творів, читаючи їх у Бразилії чи в Канаді. Митрополит Іларіон, наприклад, стало твердить: "Бог — це любов". Та нового ж тут нема, бо це не реформа, а тільки застосовування в практиці відомої євангельської істини — це ж бо слова євангеліста Івана.

Чи я маю щось проти Віри Вовк? Ні, борони, Боже! Повторюю: вона відважна, розумна, гарна. Додам: вона ані безбожниця, ані симпатичка комунізму і російських окупантів. Вона подала пару яскравих прикладів російського шовінізму в Україні. Наприклад, як одна службовка на запитання Віри Вовк українською мовою лютувала їй: "А ти до мене циганською мовою не говори!" Я лише невдоволений з її доповіді. Думаю, що вона в Україні мало побачила, а ще менше сказала. Та добре, що вона в Україну їздила, добре, що виступала на літературному вечорі. Добре також, що дала свої вірші в "Літературну Україну", як вона сказала сама на вечорі, і було б чудово, якби їх там видрукували.

Сподіваємось, що вона поїде в Україну ще раз і тоді побачить і скаже нам більше, ніж цього разу. П. ВОЛ.

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ "НОВІ ДНІ"

Кожен річник окремим, гарним полотняним оправам із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.
Ціна за річник 5.00

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх класів українських шкіл на еміграції:

1. Л. Демолович

БУКВАР

Дев'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.50,
в Англії — 10 шіл., Австралії — 11 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

П'яте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

3. Петро Волиняк

КНИВ

Третє видання

Читанка для 3-ої класи

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

4. Петро Волиняк

ЛАНІ

Читанка для четвертої класи

Третє видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 11 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Видання друге

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 2.00 дол.,
в Англії — 15 шіл., в Австралії — 15 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Видання третє.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

7. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (синтаксис)

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол. В Англії — 10
шілінг., в Австралії — 12 шілінг.

8. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Підручник багато ілюстрований, фотами, картами,
та схемами, стисло написаний, має багато
завдань і завдань для самостійної праці учнів, гарно
видрукуваний на добром папері.

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол.,
в Англії та Австралії — 12 шіл.

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

Хочете відвідати Україну?

При фірмі “УКРАЇНСЬКА КНИГА” у Торонті, 962 Блур Стр. Вест, працює відділ, який полагоджує справи тих, які бажають відвідати Радянський Союз, а зокрема Україну.

- “Українська книга” є офіційним представником “Інтуриста” в СРСР. Вона дає повну й солідну обслугу.
- Через нашу обслугу можна одержати паспорт, візу, індивідуальні або групові тури, замовлення кімнат у готелях, санаторіях, квитки на літак, корабель або поїзд.
- Через нашу обслугу можна робити старання про набуття метрики.
- У нас працюють люди, які знають англійську, українську, російську мови.
- Якщо хочете відвідати Україну, то робіть вчасно для цього заходи через нашу фірму.
- Через нашу обслугу можете набувати квитки для подорожування в інших країнах світу і в Канаді.

Звертайтеся або пишіть до нас за дальшими
інформаціями на таку адресу:

Ukrainska Knyha

TOURIST SECTION

962 BLOOR STREET WEST

TORONTO 4, ONTARIO

Telephone: LE 4-7551

ПІДРАДЯНСЬКІ КРИТИКИ ПРО НОВУ КОРОТИЧЕВУ ЗБІРКУ "ТЕЧІЯ"

Нова збірка поезій В. Коротича, кілька віршів з якої друкуємо в цьому числі, стала предметом обговорення для критиків в Україні. Сподіваємось, що читачам "Нових Днів", які добре обізнані вже з його творчістю, буде цікаво познайомитись з тим, як українська підрадянська критика оцінює творчість В. Коротича. Ред.

ВІРА В ЛЮДСЬКІ ДОЛОНІ

Віталій Коротич увійшов у поезію чотири—п'ять років тому і вже першою збіркою заявив про себе як поет оригінальний, цікавий.

Зараз маємо четверту книжку поета "Течія". Що нового принесе вона читачеві? Що сподобається в ній? Що засмутить?

Мені до вподоби свіжість і простота, оптимізм і одвертість книжки. Поет ненавидить фальш і маніризм, а тому в збірці майже немає радків, від яких відгонить "красивостями". В. Коротич пише строго, навіть скупо. Він мовби поставив перед собою мету: просто, лаконічно й точно писати про найскладніше, найактуальніше. Він не розвихрений в образах та барвах. Не може він похвалитися й тим, що у нього багато наслідувачів. Може, це тому, що писати вірші, напружені думкою, як високовольтний дріт — електроенергією, і при цьому демонстративно відмовлятися від зовнішніх прикрас, зберігаючи красу поетичної строфи, — дуже важко.

Віталій Коротич не любить дрібнотем'я, мілнни, ненавидить брехню. У вірші "Поет", він, наприклад, говорить:

Ти злякано крокуєш крізь роки,
Розмінюючи вічності червінці
На правд притертих мідні п'ятаки.
Ти кажеш про народ...
Навіщо так ти?
Брехня — народу гірша від ножа.
Твої рядки складаються у такти
Страшної пісні, котра всім чужа.

Він хоче, щоб його пісня була правдивою й рідною для всіх трудящих людей, і це йому деколи вдається, бо В. Коротич уміє побачити прекрасне в нашому житті і в наших людях.

Трапляються ще в нас і досі автори, які пишуть про що завгодно, тільки не про людську душу. Хосе Марті свого часу говорив: "Якщо хочеш створити народ, то створи людину". Не знаю, чи відомі ці слова великого кубинця В. Коротичу, але, пишучи про народ, про нашу епоху, поет водночас пише й про людину зокрема, про ту чи іншу хвилину її життя. Люди — не гвинтики. Люди — велети. Тільки вони справжні боги на землі. Слава їхнім душам — ось лейтмотив багатьох поезій В. Коротича.

Він оспівує радянських людей праці — хліборобів, будівельників, лікарів. Про них знаходить найтепліші слова.

Метал, мов лінз, спиняє раптом біг.
Харчить, дрижить, вижекуючи втому.
І сталевар стоїть — спігнаний бог.
Що сонце зупинив хвилину тому.

Поет звелічує всемогутні людські руки:

Я не вірю у країні!
Я в долоні людські вірю,
Що свої пальці раменням кранів подовжили.

Мудрим, людяним селянином-філософом постає дядь-

ко Грицько з однойменного вірша автора. Війна забрала всіх його синів, а самого залишила в шрамах. І все ж дядько Грицько залишився великим оптимістом і життєлюбом, людиною щедрої вдачі. Його хвилюють усі події в світі, він розмовляє про "пунтири шляхів і планет". Думав зростити синів хліборобами, але не судилося. Дядько не знає втоми, працює й за синів. І степ у колоссі здається хліборобові живою картиною людського безсмертя.

Удався В. Коротичеві й вірш "Траскторії". Звичайно, кожне порівняння ризиковане, але в даному разі, як нам здається, поет знайшов точний образ: люди праці — мов ракети-носії, які вносять супутника на орбіту. На таких людей завжди можна розраховувати.

Я вірю вам,
Як вірю у бої,
З яких встають художники й поети.
Я мрію про супутникові злети
Та славлю вас,
Ракети-носії!

Люди захоплюються мистецтвом, яке облагороджує душі, мобілізує на подвиги. Та є ще люди з убогим духовним світом, що дбають тільки про свою ситі міщанську влаштованість у житті. Їм присвятив свій вірш "Троглодити" В. Коротич.

Тут голос поета гнівний і саркастичний:

Що вам Серов, сонати і сонети?
Ви в землю вгрузли міцно, мов стовпи.
Та ви усі оркестри із планети
Понижили б за десять мір крупні.

Іноді автор пише про звичайні, усім відомі речі, але вмів знайти точні деталі, і ці речі збуджують нашу думку, видаються близькими, живими. В цьому переконуємось, читаючи вірші "Казка", "Дзеркало".

Віталій Коротич — поет з широким діапазоном можливостей. Він то спокійний, то пристрасний, любить і ненавидить, радіє, обурюється, борється і мислить. І це не може не приваблювати. Найбільше він ненавидить плазунів. Це люди дрібні, підлости їм не позичати. Вони здатні перетворитись з "грифів на веселих горобців" ("Вірші про рептилій"). У них замасковані душі:

Їх глибоко сховали брехуни,
Послужливі,
Готові розміняти
Велику правду на дрібні чини.
...
Безбарвні люди...
Совістю й лицем.

Мова йде про тих, хто не має власної тверезої думки. Вони так звикли плазувати, що це звійшло в їхню плоть. Ці люди намагаються пристосуватися і в невизначеній для них атмосфері, освіженій ХХ з'їздом КПРС, але, як кажуть, зась:

Бо вам нелегко:
Майже розумію...
Не ті часи — роки тепер не ті.
Я бачу, як рептилії зникають,
Бо в чистому повітрі — смерть для них.

Кращі вірші — "Книги", "Поет", "Дід", "Траскторії", "Вірші про народне мистецтво", "Вечір", "Зоопарк", "Земля", "Покликання", "Вірші про рептилій", "Троглодити", "Я зневажаю слово "взагалі" надовго вкарбовується в пам'ять.

І саме тому з подивом читаєш вірш "ХХ вік", яким розпочинається збірка. Створюється враження, що моло-

дий поет на догоду "моді" нехтує змістом, задовольняється надто узагальненими, абстрактними сентенціями.

А в наш час боротьба між двома світами: світом соціалізму і світом імперіалістичної буржуазії набуває чи не найбільшої конкретності і гостроті.

Не спрощуйте.

Але і не брешіть,

Заплутуючи шлях у протиріччях.

Ми живемо в двадцятому сторіччі,

Яке важкою складністю пашисть, —

пише поет. Отож і треба було б ясно, не допускаючи різних глумачень, сказати про ці складності та протиріччя, а не нарікати на якихось "оракулів задуманих", "людство у дощовому квилінні" і т. д.

Є ще вірші і строфи, довкола яких хочеться посперечатися з поетом. Наприклад, у вірші "Триптих", присвяченому Т. Г. Шевченкові, В. Коротич пише:

Я — Шевченко.

Я змер.

З точня зору медика правильно сказано. Але з точня зору поета... Тим більше тоді, коли пробивається нитя про духовну смерть, а не фізичну:

Я загину вже скоро —

Від брехні або від металу.

Можна зрозуміти В. Коротича. Він ненавидить тих, хто фальсифікує поезію Кобзаря, хто волів би відірвати його думи від дум сучасності. Але ж ні брехня, ні хрестоматійний глянець, ні бронзи многопудда не здатні, поки житиме людство, осмертити ідеї генія.

Є й інші вади в збірці. Не вдався вірш "Течія", він позбавлений нової, глибокої думки. Бракє виразності творові "Ми залишимо вірші". Не лише танками і шахтами, як твердить автор, характерний наш вік. Інколи в окремих рядках проступає така собі ідея якогось абстрактного гуманізму, у гонитві за красивою фразою поет часом забуває про її точність. Це не потрібно ні авторові, ні читачеві, який знає В. Коротича як поета глибокої думки, сильного образу.

Зустрічаються й просто невдалі або незграбні образи: "вуса в нього підстрибували над клавишами зубів" ("Дядько Грицько"), "І музика Шопена вибухала дощем, людьми, бо то — життя було" ("Шопен").

У вірші "Шекспір" є слово "обрести", але ж по-українському — "придбати". Та й останні рядки тут надумані. Після авторових слів: "напевно, був Шекспір!." так і напрошується репліка: звичайно, був!

"Вже сонце нанизалось на шпилі" читаємо у вірші "Вечір". Але як може одне сонце нанизатись на кілька шпилів? Важко сприймається рядок: "що обезвладнюють, безвладні" (вірш "Зміст"). Варто ж дбати й про чистоту і милозвучність мови!

Віталій Коротич — поет молодий, наскрізь сучасний, зі своїм голосом, який мужніє в нього з кожною книжкою. Хочеться вірити, що з-під поетового пера ви-

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545

(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

Δ ПЕРЕРІБКИ,

Δ НАПРАВИ,

Δ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1965

ходитиме все більше справді талановитих віршів. Бо ж найвищим суддею для нього є, за його ж висловом:

Час,

Народ

Та правда.

Дмитро АРСЕНИЧ

("Літературна Україна", 27. 8. 1965 р.)

Була ще на збірку Коротича "Течія" в "Літературній Україні" і друга рецензія. На жаль ми того числа газети не маємо, тому подаємо уривки з неї за пресовим бюлетенем українського відділу радіо "Свобода".

"НЕУВАЖНІСТЬ ЧИ НАРОЧИТІСТЬ?"

"Нова збірка поезій Віталія Коротича "Течія" вже знайшла своїх читачів. У ній є чимало справді талановитих, яскравих віршів. Тим прикріше вражають мовні огріхи, які трапляються досить таки частенько в збірці.

"Поети! Вчіть плянєту доброти", — закликає Коротич. Але ж по-українському говорять "вчити музники", а не "вчити музиці" тощо. Родовий відмінок тут єдино можливий..

У вірші "Кавказ" поет пише "в горах" з наголосом на останньому складі. У вірші "Гість" сказано про "екран на стінці", мабуть, краще було б "на стіні".

Повторюю, Віталій Коротич вимогливий до себе поет. І тому на тлі карбованих, наче виважених на терезах рядків особливо помітні окремі прояви мовної неохайності. Ярослав ІСАЄВИЧ".

("Літературна Україна", ч. 62 з 3 серпня 1965 р.)

ОДУМ У ЧІКАГО ВЛАШТОВУЄ

ВЕЧІР "НОВИХ ДНІВ"

Філія ОДУМ-у в Чикаго влаштовує в неділю 28 листопада 1965 р. о 3-ій годині дня в домі ОДУМ-у,

2516 Вест Дивіжен вулиця

ВЕЧІР "НОВИХ ДНІВ"

У вечорі візьме участь редактор "Нових Днів" Петро Волиняк. Доповідь прочитає д-р Тома Лапичак.

Докладніші інформації подамо у черговому числі журналу.

ВСІХ ЗАПРОШУЄМО!

Управа філії

СЛОВНИК

чужомовних слів

I частина — 3.00 дол.

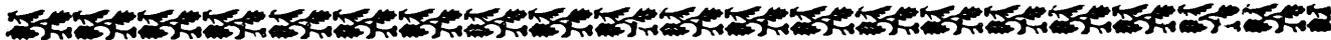
II частина — 3.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

Mr. A. Orel

363 Grove St.

Perth Amboy, N. J., USA.

Купуйте Canada Savings Bonds

Канадські Шадничі Бонди — знаменитий спосіб ощадження. Нові бонди платять $4\frac{1}{2}\%$ за кожних перших два роки, 5% за кожні наступні шість років і $5\frac{1}{2}\%$ за останні чотири роки. Це дає пересічний річний зиск 5.03% , якщо ви затримаєте бонди 12 років до їхнього остаточного реченця.

Ви можете їх купувати у вартостях від \$50 аж до максимальної дозволеної висоти \$10,000 на особу, у номінаціях по \$50, \$100, \$500, \$1,000 і \$5,000.

Бонди можна купувати за готівку або на сплати в банках, у інвестиційних купців, акційних посередників, у повірчих і позикових компаніях або за Плянком відтягування з вашої заробітньої платні на вашому місці праці.

І ви їх можете інкасувати у вашому банку колинебудь по їхній номінальній вартості з додатком нарослих відсотків.

Це чудовий спосіб ощадження

З НОВИХ ВИДАНЬ

ПІВНІЧНЕ СЯЙВО. Альманах, 1. В-во "Славути" (у співпраці з Літературно-Мистецьким Клубом). Едмонтон, Канада, 1964. Стор. 144.

Прот. М. Коржан. ПАНПРАВОСЛАВНІ КОНФЕРЕНЦІЇ НА РОДОСІ Відбиття з журналу "Український Самостійник" чч. 88 (1964), 89, 90 (1965). Мюнхен, 1965. Стор. 23.

Митрополит Іларіон. ВОГ І СВІТ. Читанка для моло-

ді недільних і українських шкіл та для родин. Частина перша: Господь — мій Бог. В-во "Віра й Культура". Стор. 69.

Це фактично не читанка, а вірші митрополита Іларіона на релігійні теми.

Зосим Дончук. ЯСНОВИДЕЦЬ ГЕРІ. Сатирична повість. Видання автора. Філадельфія, США, 1965. Обкладинка В. Дорошенка. Тираж 1000. Стор. 262. Тверда обкладинка.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД
ХОЧЕ ВАМ ДАТИ
\$500⁰⁰
CASHP
ЛИШЕ ЗА КУПІВЛЮ
ЗИМОЮ ЗБУДОВАНОГО ДОМУ

Знову Уряд Канади дає цю спеціальну заохоту до збільшення будови домів зимою, щоб таким чином збільшити zatrudнення зимою. Кожний дім, який після інспекції Федеральним урядом буде затверджений, як "збудований зимою", матиме право на \$500.00 знижки.

ПОТРІБНІ КВАЛІФІКАЦІЇ:

- Ви самі можете збудувати свій дім,
- Для вас може збудувати його хтось другий,
- Ви можете купити готовий дім,
- Це може бути одне житлове приміщення або багатоквартирна будівля, яка не може мати більше чотирьох житлових одиниць (кожна одиниця має право на \$500.00 премії),
- Роботи не можна починати вище балок першого поверху перед 15 листопада, а дім мусить бути закінчений перед 15 квітня 1966 р., за винятком малювання зовнішнього та упорядкування садби.

ОСЬ ЩО ТРЕБА ЗРОБИТИ:

Ви можете отримати книжечку з усіма інформаціями та реєстраційні бланки у канцелярії Національного Затруднення, у якій-будь канцелярії Центральної Корпорації Моргеджів і Житлобудівництва, або у поштових урядах, де нема канцелярії N. E. S. чи C. M. H. S. Переберіться на веску до свого власного дому, заощадьте на чиншові... заробіть для себе \$500.00.

ЗРОБІТЬ ЦЕ ТЕПЕР! Збудуйте свій дім зимою!

ЧИТАЧІ ПИШУТЬ

Шановний Пане Волиняк!

Шлю чека на 26.00 дол. З нього: передплата на 3 роки 12.00 дол., 10.00 дол. на розбудову журналу, а 4.00 долари — передплата на один рік для когонебудь за Вашим вибором.

З пошаною

Василь ВАСЬКО, Лондон, Канада.

Сердечно дякую, пане Васю! Тих чотири долари зараховую на передплату групі наших людей що живуть у притулку для старших під Парижем у Франції. Я їм шлю журнал через п. Василя Данилюка.

Пане Данилюк, тепер у Вас заплачено по ч. 196 включно. Як бачите, дарма Ви турбувались, що передплата кінчилась: от добрий чоловік уже й заплатив. А колись ще хтось заплатить. А як і не заплатять ніхто, то й такий журнал слатиму, то прошу більше цим не турбуватись. Адреса змінена, каліпка теж. П. ВОЛ.

У ч. 186/187 в рубриці "З нових видань" я видрукував бібліографічну згадку про повість Б. Полянча "Замок нягола смерти". Ця нотатка викликала цілу зливу листів-протестів з католицьких кіл. Більшість з них були дуже невмотивовані і злобні. Друкувати їх усі нема рації, тому друкую тут лише листа й довідку А. Гладилевича, яка написана солідно й обґрунтовано.

Я справді не знав, що Пилип Орлик перейшов на католицизм: от не потрапили мені до рук саме ці праці пок. Ілька Борщака і все. А І. Борщак дослідник солідний і йому треба вірити.

Щодо книжки. Вона дуже погана. Б. Полянч, пи-

шучи її, думав не про правду, а про католицизм. Він "нагнав" повес Книг католицьких ченців, ксьондзів і навіть кардиналів. Книжка написана "не в добі", читаючи її складається враження, що тодішня Україна була наповнена сучасними відділами ОУНБ, якими керували католицькі ксьондзи. Деякі рецензенти писали про неї, що книжка винятково якісна, бо "нам це дописно". Я ж вважаю, що нам, як і всім і всюди, корисна лише правда.

Крім того, намагання обкатолицити нашу історію (скільки разів мене пробували переконати, що гетьман Мазепа був "тайний католик"!)). Виходить з таких "сенсаційних повістей", що українці боролися проти російських окупантів лише тому, що вони були явні або "тайні католики". Це велика неправда, яка дасть змогу нашим ворогам знищити авторитет цілого ряду наших історичних постатей, бо вони, мовляв, діяли проти Росії тільки з наказу й за гроші Ватикану. Російські окупанти на цьому кониківі саме і йдуть. До речі, усі ті, що приїдуть з України, як де мають нагоду, себто як не бояться запитати когось, намагаються перевірити цю нашу "продажність". За російською ж пропагандою і Мазепа, і Орлик, і Грушевський і Петлюра — все це люди, які комусь продалися. Та що так високо лігати: кілька років тому у львівському журналі "Жовтень" була стаття, у якій безапеляційно писалося, що я видаю "Нові Дні" за кошти американської розвідки, тому, як "Нові Дні" якось потраплять в Україну чи щось почуєте з них радіом з "Голосу Америки", то не вірте їм. Як бачите, навіть не канадської, а таки американської! Я ту статтю передруковував у "Нових Днях" і наші читачі її пам'ятають.

От саме тому я вважаю, що такі "сенсаційні історич-

Вечір "Нових Днів" у Нью-Йорку

Як ми повідомляли в попередньому числі, у Нью-Йорку відбудеться зустріч редактора «Нових Днів» з читачами.

Зустріч відбудеться в *Українському Інституті Америки* (2 Іст. 79-та вулиця) в суботу 23 жовтня ц. р. Початок о 6-ій годині вечора.

У програмі вечора:

1. Доповідь про 15-річчя «Нових Днів» — проф. Гвігорій Костюк;

2. Запитання читачів і відповіді їм редактора «Нових Днів»;

3. Дискусія, у якій кожен учасник вечора матиме прекрасну нагоду говорити тому богопротивному Волинякові, що і про що тільки йому захочеться, себто може стерти його на порох і перетворити у «велике ніц», а смиренний Волиняк «згори» (і «знизу» також!) присягає, що ні на кого й ні за що не буде гніватись, а тільки «мотатиме все те на вус», щоб, відповідно до найбільшого бажання читачів, стати дуже розумним і дуже порядним редактором, яким він досі, на превеликий жаль, не був і не є, але дуже хоче бути. Інша річ, що найпалкіші його «симпатисти» давно йому радять: «Не тратьте, куме, сили...», але він таки уважно слухатиме порад читачів і буде «смикатись» у цьому благоподному напрямку...

4. «Товариський коктейль». З чим його їдять,

то я й не знаю. Валентин Якович Новицький на моє запитання, що воно таке, відповів так: «Почуваючись до цього це буде дуже, дуже холодний чай. Такий холодний, що аж гарячий...» Та за це вже відповідає В. Новицький!

Вечір zorganizували читачки й читачі «Нових Днів»: Марина Зеленська, Анастасія Новицька, Ніна Січинська, Іван Куравський, Петро Марченко, Володимир Гриньох, Володимир Яворський. За вождя вони собі дуже демократичним способом обрали Валентина Яковича Новицького. До цих осіб і треба звертатись за всякими інформаціями у справі вечора.

Прошу всіх новоднівських читайлів і нечитайлів, друзів і недругів, симпатиків і антипатиків прийти на цей вечір: хто зна, ануж ми там — «на зло врагам і супостатам!» — до чогось домочимося?..

Усіх знеможених і зневірених закликаю: люди добрі, не бійтесь! Ніякого ювілейного каліпня не буде, то від *нидоти не помлієте*. То вже повірте, що боятись нема чого — усі відважно йдуть на цей вечір, а безпеку всім гарантую я, смиренний слуга і угодник (Але не угодовець!) усіх своїх читачів,

Петро Волиняк.

найдемократичніший і найтолерантніший новоднівський вождь на весь світ і околиці.

НОВІ ДНІ, ЖОВТЕНЬ, 1965

ні повісті" нам дуже шкодять. Та дамо слово п. Гладилівчєві.

Вельмишановий Пане Редакторе!

Буду Вам дуже вдячний, коли Ви в своїм ціннім місячнику помістите мої зауваження щодо віровизнання гетьмана Пилипа Орлика і його сина Григора.

Читаючи Ваш цікавий місячник, я переконався, що Ви радо поміщуєте голоси й тих людей, що в дечому мають іншу думку, ніж Ви, а мають щось цікаве сказати.

Коли йде про Вашу думку про віровизнання Григора Орлика, я певний, що Ви її висловили мимохіть і в добрій вірі. З другого боку я, пишучи свої зауваження в цій справі, мав тільки один намір: познайомити читачів з маловідомими фактами про перехід сім'ї гетьмана Орлика на католицьку віру грецького обряду.

Остаюся з глибокою пошаною до Вас

А. ГЛАДИЛОВИЧ, Монреаль, Канада.

ЧИ ГРИГОР ОРЛИК БУВ КАТОЛИКОМ?

У "Нових днях" за липень-серпень 1965 поміщено в рубриці "З нових видань" згадку про "сенсаційну повість з часів гетьмана Кирила Розумовського й графа Григора Орлика" — "Замок янгола смерті" Б. Полянча. Автор згадки уважає, що "найбільшою сенсацією цієї "сенсаційної повісті" є твердження, що Григор Орлик був католиком".

Признаюся, що я не мав нагоди читати цю повість і тому не можу виробити собі власну думку про її вартість. Зате я маю підстави думати, що твердження Б. Полянча про католицизм Григора Орлика не повинно бути жодною сенсацією, бо ще в 1951 році найбільший дослідник життя й діяльності гетьмана Пилипа Орлика і його сина Григора історик Ілько Борщак доказав на підставі автентичних документів, що гетьман під час свого перебування в місті Вроцлаві (Бреслав) 1721 року прийняв з усією своєю сім'єю католицьку віру, точніше перейшов на "грецький обряд, званий уніятським, католицької Церкви".

Тим, що докладніше хотіли б про це знати, раджу познайомитися зі змістом справді сенсаційної статті польського Ілька Барщака "Гетьман Орлик у Солуні (1723—1724 рр.)", що її він видрукував у п'ятому збірнику свого журналу "Україна", Париж, 1951. Правда, не кожний має тепер змогу дістати це рідкісне видання й тому я хочу згадати, що інформації про перехід родини гетьмана Орлика на католицизм І. Борщак подає на підставі листа гетьмана від 17 грудня 1724 року до краківського спископа та за Орликовим подорожнім щоденником "Діаріюш подружжя", що зберігається в архіві французького міністерства закордонних справ у Парижі. У щоденнику гетьман помістив копію свого листа латинською мовою від 18 квітня 1727 р. до французького єзуїта о. Кашо, де він йому, між іншим, писав: "...Це у Вроцлаві, на Шлезьку, я доконав цього чину, з цілою моєю родиною, що за моїм прикладом повернулася до Стада Христового, під послух Найвищого Архкнезя"

РОЗШУК

Юрія Андрійовича Рябенка з Вінниці розшукує родина з України. Якби хтось щось знав про нього, то просимо повідомити на адресу:

Mrs. L. Rohowska
91 Laperriere

Montreal 9, Que., Canada

(в оригіналі: "...суб обєдєніціям Суммі Понтіфіціє"). Вислів Пилипа Орлика "повернулася" слід собі пояснити фактом, що його батько Степан, як це в тій самій статті доназує І. Борщак, був католиком.

Коли гетьман каже, що він прийняв католицизм з усією своєю родиною, то ясно, що тоді став католиком і його син Григор, який прибув 17 січня 1721 року до Вроцлава разом зі своїм батьком, як про це читаємо в монографії Ілька Борщака англійською мовою "Григор Орлик — козацький генерал Франції", Торонто, 1956.

А. ГЛАДИЛОВИЧ

Видрукував я листа п. Гладилівчєва з приємністю, хоч він указує на мою фактичну помилку, але мушу видрукувати листа п. О. Сагайдаківського уже з великою неприємністю. Кажу мушу, бо мені загрожено й поставлено умову: "Нічого не викидати й не міняти". Тому мушу видрукувати його без усіляких поправок, себто цілком неграмотного. Шкода, але як людина вважає, що їй зроблено кривду і що цю кривду можна направити саме таким способом, то хай уже буде. Прошу читачів вибачити, що друкую це все без поправок. І признаюся, що мені справді шкода, що п. О. Сагайдаківський так певен у собі, що написав такого листа й домагається його видрукувати слово в слово, літера в літеру. При бажанні можна б було це все зробити так, що йому було б корисніше. Та це його право...

Навіть переписуючи уривок з "Н. Днів", п. О. Сагайдаківський зробив десятки помилок...

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО РЕДАКТОРА "НОВІ ДНІ", ПЕТРА ВОЛИНЯКА В ТОРОНТО

Нав'язуючи до нашої телефонічної розмови, звичайно прошу помістити на сторінках Вашого журналу цього листа.

У Вашій статті "Про Коротича і навколо Коротича" (гл. "Нові Дні", червень — 1965, ст. 13.) знаходжу дослівно таке:

"І ці докори і нарікання слухні: еміграція багато чого мусить вчитися від багатьох діячів, які приїждять до нас з України. Ми нічим не гірші від них карєристи, угодовці, страхополохи, часто-густо безпринципові, хоч ставимо величезні вимоги до наших братів в Україні. А нам часто треба б пам'ятати вислів: "Лікарю, вилікуйся сам!" Віталій Коротич на прощальному вечорі в Торонті розповів про один ОБУРЛИВИЙ (підкреслення моє) випадок. Захотілося йому побачити канадську в'язницю (жодна "в'язниця" а Вишкільний Центр для певної категорії молоді — заввага моя). Він належить до тих людей, що люблять усе бачити й знати. Та на те ж він їхав у Канаду. Установи, які на доручення ЮНЕСКО ним опікувалися, повезли його у поправчий заклад у Бремptonі, недалеко від Торонта. Він там був цілий день (це неправда — заввага моя), зїв навіть в'язничий обід, не "в'язничий", а зовсім нормальний обід — заввага моя, розмовляв з в'язнями (це неправда — заввага моя), тощо.

Звичайно почалось із знайомства: (аж так "звичайно" його не відбулось — заввага моя)

— Доктор Коротич, поет з Росії.. (щось подібного я не був свідком — заввага моя).

— Ні, вибачте, доктор Коротич, поет з України і т. д. (не знаю, не чув, не бачив — заввага моя).

При цій суперечці (я знаю, що жодної "суперечки" не було — заввага моя) був присутній українець — О. Сагайдаківський, людина, що закінчила Торонтонський університет, працює в поправчих установах як "соші-

ал ворнер". В. Коротич пішов з ним оглядати визинцю (читай інституції — заввага моя) Пройшли трохи коридором і зустріли якогось службовця. О. Сагайдаківський рекомендує йому В. Коротича:

— Доктор Коротич з Росії.. (це фікція і неправда — заперечення мое).

Коротич, звичайно, мусів і тут уточнити своє походження й національну приналежність, а до п. Сагайдаківського наже по-українському:

— Ну, нехай уже англіїці, а ви ж таки українець, то чогож ви це робите? (це неправда, того роду претенсій Др. Коротич не висловлював — заперечення мое).

І справді: чого? ЩОБ ВИЯВИТИ СВОЄ МАЛОРОСІЙСТВО І ПРИПОДОВАТИСЯ ДО НАЧАЛЬСТВА? (підкреслення мое, бо більшої кісенітніці на мою адресу ще з реду не чув). І на якій же тоді підставі ми вважаємо себе більшими патріотами, ніж наші брати в Україні? Ми ж у Канаді, яка може бути зразком демократії? А що б ми робили в Україні в часи Сталіна?..

Так пишете Ви. Пишете з дефінітивною настановою і початком. Пишете немов би Ви були особисто присутні в часі візиту Др. Коротича в інституції, про яку була мова. Мущу Вам сказати, що Ви пишете радше під впливом власних інстинктів, емоцій і "інформацій", джерела яких вважаю не тільки за другорядні але й не достовірні. (Коротич наговорив Вам чимало неправди і про це знаю тільки я. Кому вірити: йому чи мені, це Ваша дилема).

Деякі завваги, які я зробив повніше в думках, можуть видаватися для Вас не суттєвими. Однак, вони свідчать про те, що Ви не тільки пишете неправду, але й пишете так що б безкритичний читач повірив Вам на слово. Кому повірити: мені чи Вам, це дилема читачів Вашого журналу. Хто цікавий і хто має вуха, нехай слухає. Насправді "навколо Коротича" було так:

Одної п'ятниці ранком, суперінтендент вишкільної інституції в якій я працюю як суспільний працівник, промовляючи до нашої молоді, технічного і професійного штабу, в часі т. зв. "асамблеї", між іншим, інформує весь зібраний народ дослівно так: "Незабаром ми будемо мати нагоду вітати в нашій інституції небувалого гостя... він є Др. Караташ — з Росії, який зовсім не володіє англійською мовою. Він прибуде в супроводі панна Х (прізвища не пригадую) з Борд оф Еджукейшен". Тоді, зовсім неформально, суперінтендент зробив заклик до всіх прийняти "того Др. з Росії" якнайкраще. Тому що опікуватися подібними гістьми, це одна із моїх функцій і тому-що я володію російською мовою, суперінтендент поручив мені особисто заопікуватися гостем.

Хоча я був свідомим перебування Коротича в Торонто, тому-що суперінтендент досить по-чудернацьки вимовив прізвище Др. Коротича, щей до того "Др. з Росії", на початку я не вловив про кого властиво була згадка. Вияснювати чому саме суперінтендент представив Коротича так а не інакше, не належить до моїх компетенцій. Вистарчить сказати, що так йому представили гостя "з гори" і його представлення було рішенням: всі прийняли Коротича як "Др. з Росії", тажко навіть пізніші спростовування не були дуже ефективними.

Чекаючи на прибуття Коротича у свійому бюрі і розважачучи над питанням хто це може бути "Др. Караташ з Росії", я вкінці прийшов до висновку, що розходилося про Др. Коротича, про перебування якого (в Торонто) мені було відомо з української преси. Всежтаки, мене інтригувало питання: чому "Др. з Росії?" і

хто цього так хоче: сам Коротич, хтось інший чи можливо це якийсь непорозуміння? У мене була проблема як поставитись до нього і за кого його мати. В кінці, я постановив дати Коротичеві самовизначення а самому пристосуватись.

Годину пізніше як очікувано, я зустрів Коротича у нашій візитній салі. Прибувши, я застав там мужчину на вигляд понурого, змученого і самотнього. Він був не поголений, одягнутий "по-советськи", "безгалстун", в спортивій сорочці крикливого кольору — одяг — брудний. Хоча це не був той Коротич, про якого я чув був, собливо від пань і панночок ("високий.. престижний.. культурний..") його зовнішність зовсім не викликала у мене якихсь упереджень і з гостинною настановою я наближаюся до нього. Тому-що я зовсім не був певний чи це Др. Коротич, я заговорив до нього по англійськи: "Ви, напевно Др. Коротич?!, на що він відповів також по-англійськи: "Так, я Др. К.". Тоді я до нього по українськи і з ентузіазмом: "О, та я ж Вас знаю, то Ви Др. К.!" Він стрівожився (я можу тільки теоретизувати чому) і почав з підозрою вишитувати мене з відкриття його знаю. Я пояснив без всяких інгібіцій. Коротич, у свою чергу, цікавився звідки я, українець, тут взявся.

В часі цієї прелімінариної розмови, супровідник Коротича (з Борд оф Еджукейшен) полагоджував деяки формальності. Закінчивши, він приступив до нас і почав представляти мені і мійому колезі нашого гостя. Він представив нам його як "Др. Коротич фром Рашша". Дещо пізніше, я спостеріг, що Коротич пояснював мійому колезі, що він з Києва (підчеркнення, що він з України я не запримітив).

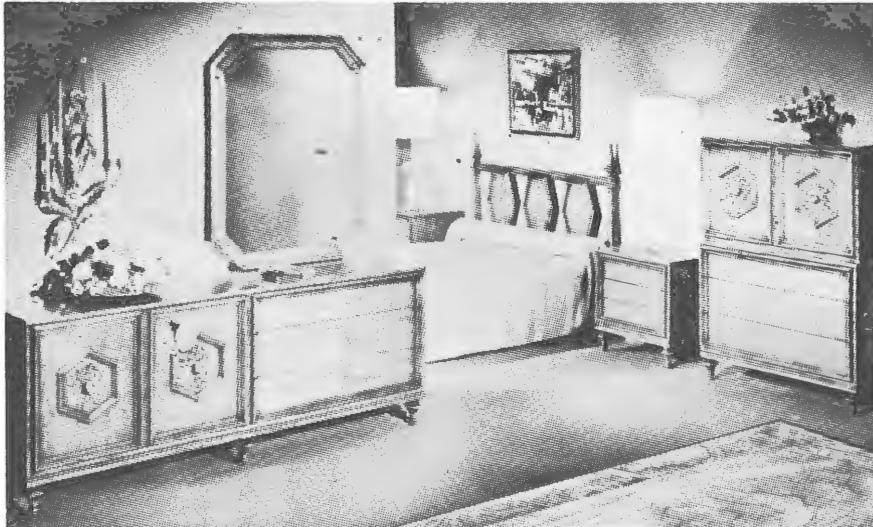
Тоді, ми в чотирьох пішли оглядати інституцію і став Коротичеві до диспозиції як коментатор. По дорозі ми зустрічали деяких людей, які становлять наш штаб. При таких нагодах я їх знайомив: — це Др. Коротич, наш гість, про якого Вам вже згадував суперінтендент". Реакція зі сторони тих людей була завжди ентузіастична і на загал така: — ОУ, СО Ю ДЕ ДОКТОР ФРОМ РАШША! ВЕЛКАМ! ГАУ ДУ Ю ЛАЙК АП ГРІ? Коротич висловлював своє здоволення. В деяких моментах він безцеремоніально пояснював, що він з Києва, з України. У свою чергу я додавав, що він не тільки доктор, але й неабиякий поет. На його питання, чому його тут мають за людину з Росії, я йому пояснював, що так його тут формально представили і що це розійшлося по цілій інституції.

В один час, в часі нашої прогулянки по інституції, напроти нас йде суперінтендент. Ще він до нас не наблизвся, а я зовсім непримущено йому гукаю (він жодне мое "начальство" — ми колеги у професійному зміслі): "Пане суперінтендент, що за коінсиденс... я я знаю Др-а К.. з відкриття ви взяли, що він з Росії.. не з Росії а з України... таки з самого серця України.. і треба вам знати, що він не тільки лікар але й відомий поет!". Очевидно, що моя постава аж ніяк не збентежила суперінтендента, бо він, знаючи мене добре, зрозумів а що мені розходиться і у висліді, між ним а Коротичем розвязалася непримущена розмова про всяки речі, важні і менш важні, дещо про поезію, дещо про програму в інституції і т. п. Я відчув, що суперінтендент прийняв мое ствердження що-до ідентичності Коротича за факт і на що тому вже не було розмов. Зрештою, зі сторони К. в тому напрямі не було жодної ініціативи, помнмо того, що він таки володіє англійською мовою до тої міри що б дати собі раду.

(Закінчення в черговому числі)

901 «CASTILIAN» гарні черешневі меблі до спальні походять з часів романського періоду історії Іспанії. Вони удекоровані плоскорізьбою з карпатського в'язу. Можете купити їх комплетом або поштучно. Ви самі комбінуйте кількість речей, відповідно до розміру вашої кімнати. Кожна річ викінчена ручно.

КРИМ ЦЬОГО:

умеблювання їдалень та сальонів,
телевізійні та радіоприймачі, гай-фай-стеріо, піаніна, акордеони, килими, хідники (доріжки), лампи, холодильні, електричні та газові печі, пилососи та інше.

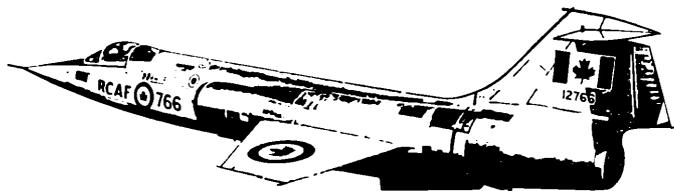
КУПИВШИ В «АЛЬФІ», ВИ МАТИМЕТЕ ДОБРУ ЯКІСТЬ РЕЧЕЙ, НИЗЬКУ ЦІНУ, КУЛЬТУРНУ І ВВІЧЛИВУ ОБСЛУГУ Й ПЕВНІСТЬ, ЩО ЧАСТИНУ ВАШИХ ГРОШЕЙ ВЛАСНИКИ «АЛЬФИ» ПОВЕРНУТЬ НА РОЗБУДОВУ КУЛЬТУРНОГО Й ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ.

“ALPHA” Furniture Co. Ltd.
735 Queen St. W., Toronto 3, Ontario.
Telephone: EM 3-9637

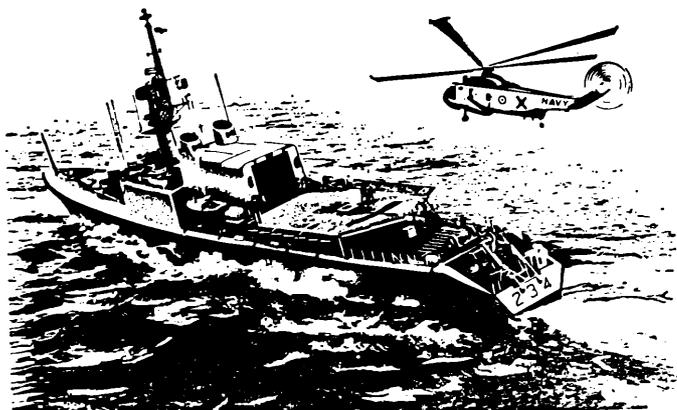

Ar. Chodlak 289
19940 Goddard Ave.
Detroit, 34, Mich.

POSTAGE PAID AT TORONTO

ІНТЕГРОВАНІ

ДЛЯ МОГУТНОСТІ

Ніколи досі ще не було кращих можливостей для служби... навчання... і подорожування в Канадських Збройних Силах. Тепер при інтеграції варто поважно подумати про цю кар'єру. Якщо ти відповідатимеш високому стандартів вимог Канадських Збройних Сил, тебе чекає на ціле життя кар'єра, яка цікава, добре платна і повна задоволень. Щоб більше довідатися про наймодерніші на світі збройні сили, зголосися до місцевого порадника у справі служби у Канадських Збройних Силах.

ТЕПЕР МАЄШ БАГАТО
КРАЩІ МОЖЛИВОСТІ
ДЛЯ СЛУЖБИ... НАВ-
ЧАННЯ... І ПОДОРОЖУ-
ВАННЯ У КАНАДСЬКИХ
ЗБРОЙНИХ СИЛАХ